SÕNUMED

Hind 5 senti.

Teisipäewal 3. oktoobril 1933. Nr. 198. (761)

August Kirsimägi

PREESTRI TÜTAR

Vabasurma läbi lahkunud noore kirjaniku viimane teos hakkab ilmuma „Juturaamatus".

Uus romaan — tänases lehes.

Sadamanäidend Estonias.

Prantsuse tänapäewa menukama lawakirjaniku M. Pagnoli „Käuged rannad" (wõi „Marius", nagu autor ta ristinud) mängib Marseille sadamas. Hallist kiwist sadamakai ja wäike meremeeste baarikene on koht, kus areneb kahe noore inimese, kõrtsiperemehe poja Mariuse ja naabripiiga Fanny waheline kurbmäng. Tütarlaps armastab ja tahab abielluda Mariusega. Poissi aga tõmbawad awarad maailmamered, ta ei tea alul, kumba armukest wõtta. Fannyt wõi wõluwat merd. Eut lõpuks otsustab siiski mere kasuks. Fanny jääb leinama.

Noorte draama on põimitud nii toredasti madrusenaljade ja kirewa kõrtsielu wahele, et kogu aja naera — kuigi peaks nutma. Naer läbi nutu; nutt läbi naeru — see ongi toonud Pagnoli mängudele määratuedu kõikjal.

Pildil: Marius — F. Moor, Caesar, Mariuse isa — P. Pinna ja Fanny — pr. Mare Leet.

Tööline läks rongi alla.

Sai filmapilkselt surma.

Kopli tänawal heitis enese manööwriweduri T-226 alla ja sai filmapilkselt surma tundmatu umbes 20—25-aastane noormees, riiete järele otsustades tööline.

Kui wedur, mis liikus tender ees, lähenes n.n. Sitsi ülesõidukohale, märkas roopaseadja eemalt Kopli tänawalt tundmatu meest ülesõidukohale jooksmas. Silmapilgul, kui wedur oli weel waewalt üks meeter ülesõidukohast eemal, heitis wõõras enese pikali rööpale. Weduritrattad weeresid üle noormehe ja surmasid ta. Enesetapja juurest ei leitud ühtki dokumenti ta isiku kohta.

Juhtum leidis aset laupäewal kella kolmweerand 9 ajal õhtul.

Soome wahilaew tules.

Wene laewa raadiogramm.

Pühapäewa õhtul kell 5.50 min. saatis Soome lahes wiibiw Wene kaubalaew „Sojus Gornorabotshih" („Mäetööliste liit") raadiogrammi: „Kõigile! Kõigile! Kõigile! Asun positsioonil 59 kraadi 41 minutit põhjalaiust ja 24 kraadi 12 minutit idapikkust. Minu lähedal põleb Soome piiriwalwe wahilaew. Nime ei näe, kuna see koht tules. Purjelaew on juures ja päästis wahilaewa meeskonna. Arwatawasti oli wahilaewal 5 meest.

Kaardilt näeme, et koht, kus õnnetus sündis, asub kusagil Porkkala-Kalbada ja Naissaare idapoolsest otsast umbes 11—12 miili NW suunas eemal, seega erapoletus wees. Millest tekkis plahwatus, pole esialgul teada. Siin wõis tuli tekkida mootoris wõi tulega hooletult ümberkäimise tagajärjel. Wõistlsti sõitis wahilaew wälja kas Hangõst wõi Helsingist ning oli walwel, kas Soome wete piirkonnas ehk oli sõitmas piirituse emalaewade poole.

Soome lahes kurseeriwad Soome piiriwalwel pea kõik ühetüübilised kiirsõidumootorpaadid, mida on hakatud hüüdma suurtükipaatideks. Suurtükki neil küll peal pole. On waid kuulipilduja. Neil on peal tugewajõulised mootorid, mis arendawad tunnis kuni 30-miililist kiirust. Raske on ütelda nende wahilaewade wäärtust. Igatahes on nad mitu miljonit wäärt.

Endine piiriwalwur — salakaubitseja.

Hoidis end üle kuu pelgus.

Laupäewal tabati Wiinistus piirituse-wedaja Alfred Tombak, kes politsei poolt tagaotsitaw. A. Tombak on endine piiriwalwur, kes mitmes raioonis teeninud kapralina. Kunagi oli ta „kihwtisem" mees" Ta on isegi kahel korral tulistamise tagajärjel kinni pidanud kaks autot salapiiritusega. Nüüd on mees lahkunud piiriwalwe teenistusest ja üle läinud piirituse-wedajate kilda. See teenistus on tal tulutoowam.

Sellest on üle kuu tagasi, kui piiriwalwe Jägala-Jõesuus tabas üle 1000 liitri salapiiritust. Hakati otsima omanikke ja siis selgus ,et osanikuks selles partiis on ka A. Tombak. Mees tabati ning peale ülekuulamist lasti jälle wabaks. Siis kord Jägala rajooniülem läks koeraga piirituse-wedajaid taga ajama, kuna tal olid andmed, et laadung salapiiritust maale toodud. Koer wiis ühte tallu ning sealt leitigi salapiiritust ja. . . lakas heinte seest Alfred Tombak. Mees oli jälle tegew. Ta wiidi kordoni ülekuulamisele. Seal küsis ta luba minna wäljakäigu kohta. Mees tagasi ei tulnud, waid põgenes.

üle kuu oskas ta end redus hoida ja selle aja sees on ta kaks korda loata merel käinud piirituseoperatsioone ajamas. Ka nüüd tahtis ta Wiinistult merele sõita, kuid tabati ärasõidu silmapilgul. Mees kukkus sisse seetõttu, et hakkas seal pummeldama. Juba reedel oli ta kohal, kuid siis wälja ei sõitnud. Öö läbi pummeldati ja kõmu kostis piiriwalwe kõrwu, kes ta ka wahialla wõttis.

Tsiklimehed haigemajja.

Kaks ränka õnnetust Tallinna lähedal.

Raudalu maanteel 46. kilometril juhtus pühapäewa õhtul õnnetus, mille juures sai neli meest wigastada, neist Theodor Hansen niiwõrd raskesti, et lamas weel esmaspäewal haiglas meelemõistusetalt.

Neli meest, Theodor Hansen, wennad Arnold ja Elmar Haamerid ning Jaan Starkopf sõitsid tsiklil Raudalu maanteed mööda linna suunas. 46. kilomeetril tuli tsiklile wastu auto A-917, mida juhtis Anton Erwin. Möödumisel üksteisest põrkusid auto ja mootorratas. Wiimane jooksis autole niiwõrd tugewa hooga wastu külge, et kaotas tasakaalu ja paiskus purustatult maanteele ümber. Tsiklil istuwad kolm meest langesid kiwidele ja pääsesid kergemate wigastustega, kuid

juht Theodor Hansen lendas pea ees wastu autot ja sai raskeid wigastusi, mille tagajärjel jäi meelemõistusetalt maha lamama.

Autojuht Erwin korjas wigastada saanud mehed oma autole ja toimetas nad haiglasse.

Erwin süüdistab tsiklijuhti kiires ja ettewaatamatus sõidus ning nõuab temalt kahjutasu 150 krooni, sest kokkupõrkel purustatud ta auto külg.

Teine õnnetus leidis aset S. Tartu maanteel 28. kilomeetril.

Siin jooksis Rae walla elaniku Eduard Wetmanni tsiklel kraawi ja Wetmann murdis oma wasaku säärelüu. Ta toodi linnahaigemajja rawimisele.

Wetmann on 32 aastat wana.

Antslas tehti rahu.

Kaitseliidu suurte manööwrite lõpuakord. — Wabadussõjalaste kihutuslehed „sõjas". — Kõrgete külaliste wastuwõtt.

Kaitseliidu Wõrumaa manööwrid, mis algasid laupäewa warahommikul, lõppesid pühapäewa keskpäewal ägedate lõpplahingutega Antsla alewi läheduses. Manööwrid, milledest wõttis osa üle 4.000 kaitseliitlase, lõppesid ilma kummagi poole wõiduta. Laupäewal tungisid peale Antsla pool asuwad „sinised", pühapäewal omakord Wõru poolt tulewad „walged". Lahingtegewus paudi seisma ja manööwr lõpetati enne kui „walged" said asuda „sinise" positsioonide rünnakule.

Erarongid kaitseliitlastega wäljusid Antslast kuni hiljaööni.

Kogu selle aja rõkkas alew orkestrihelidest ja kaitseliitlaste laulust. Nii suurt rahwamurdu, kui selle pühapäewa õhtupoolikul, pole Antsla alewis weel waremalt nähtud. Alewile oli see päew suureks pidupäewaks. Juba hommikust peale oli alew lipuehtes.

Pühapäewast rahwakogunemist kasutasid ära wabadussõjalased, kellede autod kogu aeg liikusid alewi peatänawail;

autodelt pilluti rahwa sekka wabadussõjalaste üleskutseid eelolewaks rahwahääletuseks.

Manööwrid läksid üldiselt hästi korda ning malewlaste meeleolu oli hea, olgugi, et mehed lõpuks ära wäsisid. Tuli ju neil kaks päewa teha pikki rännakuid lahingolukorras ja jooksta pealetungides ning kaitstes ühelt mäenõlwakult teisele ja ühest metsatukast teise. Ka

näitasid manööwrid, et wäljaõppe kaitseliidus on arenenud.

Ilm oli laupäewal ilus. Ainult pühapäewal oli taewas pilwes, kuid wihmasajuks siiski ei läinud. Ainult wähe enne lõunasöögile asumist tuli wäike wihmasagar, kuid see meeste tuju ei rikkunud.

Pühapäewa hommikul saabus rongiga manööwreid jälgima ka riigiwanem.

Jaamas polnud teda wastu wõtmas ühtki kohaliku omawalitsuse esindajat.

Antsla alewiwalitsus on sotsialistide käes ja alewiwanem Tassо ise oli parajasti manööwri piirkonnas Waabina wallamajas kihutuskoosolekut pidamas.

Kesk- ja wäiketöösturi mured.

ülerriiklik kongress Tallinnas. Wanglad ja kutsekoolid wõtawad töö käest. 39.552 inimese saatus kaalul.

Kesk-, wäike- ja käsitöösturite kongress oli pühapäewal Tallinna kokku kutsutud, et arutada ja wõtta seisukohti wiimasel ajal tunduwalt raskemaks kujunenud tegewuse kohta. Nagu wäitis referent H. Reiman statistilistel andmetel, on wiimaste aastate jooksul kesk-, wäike ja käsitöö alal tööliste arw wähenenud 22 protsw. wõrra. Siiski nimetatud tööstusalade osatähtsus näib olewat suurem kui 10 aastat tagasi, sest waatamata rasketele aegadele, on sisseturg ikka püsinud kindlamana kui wälisturg ,kuhu läheb umbes 30 protsw. suurtööstuse toodangust.

Kesk-, wäike- ja käsitööstuse alal leiab praegu teenistust 39.552 inimest.

Pikema referaadiga kongressil esines kaub.-tööstuskoja esimees Joakim Puhk meie üldisest majanduslikust seisukorrast. Kõneleja tähendas, et krooni wäärtuse allawiimisega on kaotanud wäike- ja käsitööstusid, kuna nad walmistawad peamiselt siseturu jaoks.

Tööstuskoolide ja wangimajade wõistlusest eratööstusega refereeris H. Siil, kes tähendas, et need on kujunenud eraettewõtetele kurjadeks wõistlejateks. Kui kingsepp tahab saapawalmistamises wõistelda wangidega, siis ta saab wiletsaid paaria näljapenne.

Wanglates massiline tarbeainete walmistamine surub niigi madala töötasu alla.

Samuti on wõistlejateks tööstuskoolid, kelledel ei ole selliseid kohustusi ja makse, kui wäike wõi käsitöölistel. Esitab käredad resolutsioonid, milles kiires korras nõutakse ebanormaalse olukorra lahendamist.

Pikemalt käsitab kõrwalt tulewate wõistlejate küsimust weel J. Hendrikson. Ütleb, et eratööde hankimisele on agarad riigiteenijad, raudteelased ja palju kindlatel omawalitsuskohtadel töötawad inimesed. Peale tööaega joowitakse lisateenistust, taskuraha, ja ei küsita sellest, et hindade allasurumisega wõetakse nii leib käest inimestel, kes neist wähestest jookswatest töödest peawad elama.

Järgnewatel läbirääkimistel wõeti elawalt sõna. Keegi koosolijatest tähendas, et kesk-, wäike- ja

käsitööstuses wõiks tunduwalt olukorda parandada, kui hakataks meil kodumaal walmistama mõndagi sellest, mida seni toome sisse wäljast.

Nii möödunud aastal wälismaalt toodi 45 miljoni sendi eest õmblusmasinaid, 9 milj. eest lukkusid, suurte summade eest labidaid ja otse tühiseid asju, mida wõimalik meil endil teha. Sellele peaks tööstuse ja riigiwõimud pöörama tähelepanu.

Õpilaste wäljaõppe küsimuses awaldati arwamist, kas ei ole otstarbekohane õpilaste õpetamine jätta meistritele. Õpetamine wõiks toimuda kesk-, wäike- ja käsitööliste keskuse kursuste kaudu, nagu sellist mooduſt harrastatud mitmes riigis.

Linna naiskutsekooli juhataja pr. Warma tähendas tööstus- ja kutsekoolide kaitseks, et neis antakse õpilastele ka neid teadmisi, mida ei saa meistri juures, kuid mida tänapäewa arengus wajaline ka õppinud töölisel teada. Kõnelejal on aga raske jättata, kuna kuulajad awaldawad oma pahameelt jalgade trampimise ja wahelehüüetega. Hiljem wõtab samas küsimuses sõna haridusnõunik Kiiwet, kes tähendab, et tööstuskoolides wälishangete wõtmine on tublisti kokku kuiwanud, kuna on püütud kesk-, wäike- ja käsitööstuse huwidega arwestada. Tellimisi on wõetud wastu waid niipalju, kui seda just noorte wäljaõppeks hädapäraſt waja.

Rätsepmeister Andreesen kurtis, et keelutollide maksmapanekuga riietelt on langenud ka rätsepate töö tunduwalt.

Suurwabrikute riide wäärtus halweneb, waatamata sellele kohutawale wahekasule, **mis tekstiiltööstus wõib teenida. Kõrgete** riidetollide teiseks paheks olewat, et massiliselt sõidetakse naabermaadesse, kus pannakse end peast jalatallani riidesse. Nii wiiakse wälja walutat. See waewalt paarsada inimest, kes riidewabrikutes tööd jaawad, on wähe selle kõrwal, ütleb kõneleja, mis riik nii saab kahju. Riidetollid olgu wähemalt sellised, et meil riidetööstus oleks sunnitud kwaliteedilt oma toodangus sama kõrgel olema wälissaadustega.

Adw. E. Sonin refereeris sotsiaalkindlustusest ja A. Naeres ning adw. M. Pung kesk-, wäike- ja käsitööstusrite awaliõigusliku esinduse küsimusest. Kaaluti küsimusi, kas asutada käsitöökoda, nagu soowitanud seda eelmine kongress. Kaub.-tööstuskoda, nagu tähendati, ei olewat sageli küllalt nõuetawal määral esinenud wäike-, kesk- ja käsitööstusrite huwide kaitsel. Kongressile oli ilmunud 163 esindajat. Kongress jätkas tööd esmaspäewal, mil ette oli nähtud rida referaate.

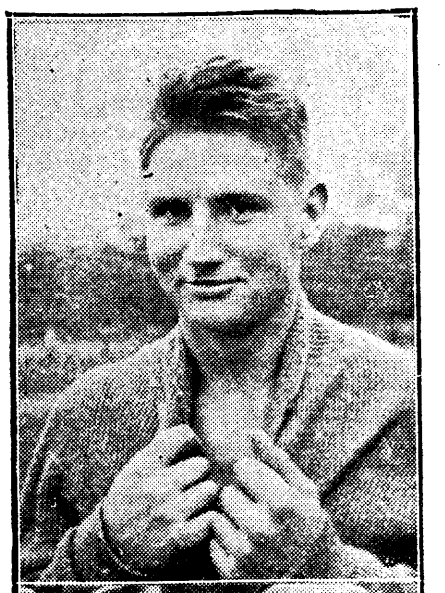

Wõidumehi staadionil.

Staadioniwõistluste wõidukaid mehi: ülal — wasaraheite rekordimees K. Annamaa, keskel — kuulus soomestunud eestlane Kalewi Kotkas mikrofoni ees kõnelemas Eesti rahwale peale wõitu kõrgushüppes. All W. Bucenieks (Läti) kes 5000 m. jooksus wõitis soomlase Loukola.

Laps jäi ilma hooleks.

ühe poisikese kurbmäng.

Pühapäewa õhtul politsei leidis S. Tartu mnt. lõpul ühe maja katuseräästa warjus konutamas wäsinud ilmega poisikese. Küsimuse peale, et mis ta tänawal konutab, wastas poiss, et tal pole ulualust ega kodu ja ta olewat juba kaks ööd-päewa söömata ja magamata.

Poiss nimetas ennast Kalle Kiwistikuks ja jutustas, et seni ta elanud oma ema Auguste Kiwistiku juures, kes elawat Kiwimurru tänawal. Nüüd aga ema asunud elama ühe „wõõra onkli" juure ja paigutanud wäikese Kalle S. Tartu mnt. asuwasse lastekodusse. Millegi pärast aga wiidud poisikene ema juure tagasi. Nüüd katsunud ema poisikest uuesti lastekodusse paigutada, aga kui seal wastatud endisest citawalt, siis ema kihutanud poja kodust tänawale, jättes ta saatuse hooleks.

Poisikese riided olid wihmast märjad ja ta jutustas, et rasked on olnud need kaks ööd, mis ta on pidanud mööda saatma konutades tänawnurkadel. Politsei pani poisikese jutustuse protokolli ja alustas selgitama, kuiwõrt see seletus wastab tõele.

18 kes ujusid üle

Inglise kanali wallutamise ajaloost.

Sultani poeg wangistati. Wiimase Türgi sultani Abdul Hamidi poeg Abdul Kadir oli Budapestis mitmelt isikult, peamiselt naistelt, wälja petnud suuremad rahasummad. Kui tal jalgealune Ungaris läks tuliseks, pages ta Sofia. Budapesti politsei nõudmisel on Abdul Kadir Sofias wõetud wahi alla. Arwatawasti antakse ta wälja Ungarile.

Kerjused pannakse tööle. Politsei on Hamburg's wahi alla wõtnud 1350 kerjust. Nad saadetakse „wabatahtlikkudele" ühistöödele.

Ameerika ühendriigid huwitatud Wenest? Ameerika senaator Williams G. McAdoo, kadunud president Wilson'i wäimees ja endine ühendriikide waraameti sekretär, saabus Berliini, et siit jatkata oma reisi Moskwasse. Senaator tahab isiklikult tutwuneda Wene majandusliku ja poliitilise seisukorraga. Kuna McAdoo on praeguse presidendi Roosevelti usaldusmeheks, siis antakse ta reisile suur tähtsus. Berliinis oli ta Ameerika Ühendriikide saadiku külaliseks.

Hiinas uus sõda lahti puhkemas? Waatamata Jaapani wäejuhatuse hoiatusele jatkab kindral Fang-Tschen-Wu sõjawägi marssi Pekingi suunas. Jaapani lennukid on pildunud pomme edasimarssiwatele wäeosadele. 4000 mässulist püüdnud katkestada raudteeühendust Tientsini ja Pekingi wahel ning teinud katset Tientsini wallutamiseks. Jaapani wäejuhatus teatab, et ta saab kaitsema Tientsini ja Pekingit mässuliste pealetungi wastu.

Saladuslik mõrw Pariisis. Öösel wastu 25. septembrit leiti Pariisi teatriringkondades laialt tuntud teatridirektor Oskar Dufrenne oma büroos tapetult. Pealuu on kukla tagant purustatud mingisuguse raske esemega. Kuigi mõrwar on röövinud oma ohwrilt rahatasku ja kullast taskukella, ei taha politsei hästi uskuda, et tegemist on röövmõrtsukatööga, ning oletab, et mõrwa põhjust tuleb mujalt otsida. Dufrenne'i nimega on seotud Mistinguett'i õitseaeg. Ka Josephine Baker „awastati" Dufrenne'i poolt. Kadunu oli Pariisi moodsa rewüü loojaks.

Wõitlus trooni ümber. Monacos on käimas äge wõitlus trooni ümber. Würst Ludwig 2. tütar Charlotte loobus tronipärimise õigustest oma abielu lahutamise puhul würst Pierre de Polignac'iga. Pärast seda awaldas oma õigust Monaco troonile krahw Aymard de Chabrillan, Monaco würst Ludwig on aga selle pretendendi wastu. Et teda kõrwaldada, kawatsewat würst Ludwig endistada tronipärimise õigustes printsess Charlottet.

Jiris käärib. Läinud laupäewal, kui sinisärklaste juhid O. Duffy, Cosgrave ja Dillon pidasid kõnesid Limerick'is D'Conneli mälestussamba juures, tekkis kokkupõrge sinisärklaste ja nende poliitiliste wastaste wahel. Korra jalulseadmiseks pidi politsei wõtma tarwitusele kumminuiad. Politsei nuutidest ja pillutud kiwidest said hawata 33 isikut. Öösel tahtsid korraritkujad põlema pista sinisärklaste juhtide kolm autot wõõrastemaja ees. Kohale ruttnud politsei wõeti wastu rewolwritulega.

Koonduslaagrid ka Austriast Saksamaal löid naisid terwe rea koonduslaagreid, kuhu paigutawad oma poliitilisi wastaseid. Saksamaalt tahab eestkuju wõtta ka Austria, kus walitsus on wälja töötanud määruse, mille järgi riigiwastaseid ja awalikku korda ning rahu rikkuwaid isikuid wõib eraldada määratud kohtadesse. Austria koonduslaagrite külalisteks saawad küll wist olema natsid, kelle wastu Austria walitsus peab armutut sõda.

Olukord Kuubal on kriitiline. Suhkruwabrikute kaitseks Kuuba saarel on sisemaale saadetud 8000 Kuuba sõdurit. Kuid need jõud ei suuda kaitsta kõiki wabrikuid streikiwate ja mässawate tööliste wastu. Mässulised on haaranud oma wõimusse 16 ameeriklast ja inglast. Seda asjaolu on kasutanud Briti walitsus, et Kuuba rannikule saata ühe ristleja ühes sõjawäeosaga. Arwatawasti saadawad Kuuba juures wiibiwad Ameerika Ühendriikide sõjalaewad oma sõjawäed maale ühes inglastega, et mässajate käest wabastada oma kodanikke.

Lennusaared Atlandi ookeanil. Ameerika Ühendriigid asuwad lennusaarte ehitamisele Atlandi ookeanil, mis olekšid wahejaamadeks lennukitele teekonnal Ameerika ja Euroopa wahel. Need jaamad warustatakse kõigega, mida wõiwad wajada nii lennukid kui ka neil reisijad. Selle kawa teostamiseks on juba koos 30 miljonit dollarit. Wastawad kawad on juba koostatud.

Nad jõudsid üle!
Kanalivallutajate revüü: 1. Tirabossi (itaallane), 2. naisrekordist Gertrud Ederle (ameeriklane), 3. kanaliujumiste pioneer kpt. Webb (ingl), 4. Sullivan (ameeriklane) ja 5. Burgesz (ingl.)

Hiljutine traagiline maratoniujumine Saksamaal, mis nõudis noore Westfaali neiu Ruth Litzigi elu, pärast seda, kui wiimase ema oma tütart sundis ujumist jatkama, kui Ruth juba 78 tundi oli olnud wees, on muutnud jälle kord kõneaineks „pikamaa" ujumised. Maratoniujumiste klassikaliseks paigaks on teatawasti Inglise kanal. Mõni päew peale traagilist sündmust Litzigiga Baldeney järwel Essenis ületas kanali 15 tundi 45 minutit kestnud ujumise järele inglanna Lowry. See on ainuke tänawu õnnestunud kanaliwallutamise katse, kuna korduwalt on tulnud kanaliujujail tänawu ranna lähedal jõuetuse wõi ilmastiku olude sunnil weest wälja saatepaati ronida.

Inglise kanali ujumise ajalugu ei ole weel 60 aastat wana. Esimesena ületas maailma 24. augustil 1875. aastal Inglise kapten Webb, kes Doveris sukeldus wette ja järgmisel päewal maandus Calais's, olles ühtejärgi wees olnud 21 tundi 45 min. Rannale pääses ta waewalt elawana. Kuid algus oli tehtud ja kanali wallutamise katseid korrati igal aastal. Kuid ei olnud ühestki katsetajast ujujat, kes oleks jõudnud rannast randa. Kadus juba usk, et wõib weel keegi tulla ja korrata kapt. Webbi klassilist saawutust.

Ja siis 36 aastat hilyem nagu selgest taewast kukkus mees, kes sai kanalist jagu.

See oli prantslane T. V. Burgess, kes 6. septembril 1911. a. 33-kilomeetrilise kanali laiuse ületas 22 tunni 30 minutiga. Et keegi kanalist üle jõuaks ujuda kiiremalt, peeti imeks. Lugematuist katseist hoolimata jäid Webb ja Burgess ainukesteks üliinimesteks kanaliwallutajate registrisse kuni 1923. aastani.

Maailmasõja-aastad panid unustama kanali wallutamise kawatsused. Alles 1923. aastal, 6. augustil teatati, et Prantsuse rannale Cap Gris'i on kõmpinud keegi mees, kes eelmisel päewal Inglise rannalt olt alustanud ujumist. See mees oli Ameerika kestwusujuja H. Sullivan. Nurmilikult oli ta treeninud kestwusujumise wastu ja pikemat aega walmistunud Doveris kanaliwallutamiseks. Temagi lõi rekordi, kuid wastupidises mõttes. Wõideldes kangestuwa külma ja tormise merega, mis teda kandis edasi ja tagasi, ta lõpuks merewoolu abil pääses rannale, olles wees olnud 27 tundi 23 minutit.

Läks mööda waewalt kümmekond nädalat, kui Argentiinast tuli Tirabosschi nimeline itaallane maratoniujuja, kes selle matka sooritas peaaegu poole kiiremini, tal kulus kanali wallutamiseks ainult 16 tundi 33 minutit!

See oli üldise arwamise järele juba üliinimlik aeg.

Weel samal sügisel tuli kolmas ameeriklane G. Tooth areenile ja sooritas sama üleujumise waid 20 minutit halwemini kui argentiinlane.

1923. aastal, kanaliwallutamise suurhooajal, näeme naisigi esmakordselt kanalit ületamas. See õnnestus ainult inglannal Ivi Hawke'il, kes „käisekanalis" suples 19 t. 16 min. Miss Hawke'i naiste rekordsaawutus kutsus aina enam õrnemat sugu wette, kel oli küll head tahtmist, kuid kes merewõimule pidid alistuma ja poolel matkal ujumise katkestama.

Siis jõudis Prantsuse rannikule peale Pariisi olümpiamänge Gertrud Ederle, tuntud ameerika naisujuja ja rekordide omanik, ja asus kanali wallutamise ettewalmistustööle. Ligi kolm kuud ta tutwunes kanali merehingeoluga, harjutas kõwasti, sooritades pikki matku merele. Lõpuks ta ühel kaunil suwepäewal sooritas suurürituse ja

saawutas maailma imestuseks aja — 14 tundi 39 min. — mis oli tublisti parem kui ühelgi meeskanaliwallutajal seniajani.

See oli esmajärguline sensatsioon maailmale ja miss Ederlele sai osaks suurem menu kui Pariisi olümpia wõitude puhul. Kui ta jõudis tagasi kodumaale, teda wõttis wastu New-Yorgi linnapea, teda sõidutati autoga läbi suurlinna juubeldawa rahwamurru ja talle annetati kümneid aumärke.

Kuid weel samal aastal Gertrude menust õhutatuna teine ameeriklanna proua Corson ujus üle kanali hiilgawa ajaga — 15 t. 28 min. Siis juba näis, et meesujujail on aeg minna koju magama ja kanaliwallutamine jätta naiste hooleks!

Meeste au päästjaks aga osutus sakslane kohwikuomanik Vierkötter, kes kaks päewa hiljem, 30. augustil, ületas kanali 12 tunni 42 minutiga. Vierkötteri rekordilist saawutist peeti seda wäärtuslikumaks, et ta suurujumise eel harjutamisel kaotas teise silma nägemise. Kuid Vierkötteri rekord ei püsinud kaua, sest weel samal sügisel prantslane Georges Michel ujus Inglismaalt Prantsusmaale 11 tunni 5 minutiga.

Tänaseni pole ühelgi kanaliwallutajal õnnestunud parandada Micheli rekordi.

1926. a. suurhooaja Pas de Calais's lõpetas inglane Norman Derham ajaga 13.55.

Selle järele on üritajaid olnud järjest rohkem, kuid õnnestunud on lahewallutamine harwa. 1927. a. noteeriti kolm kanaliwallutamist. Need õnnelikud olid inglannad Ivy Gill (15.09), Mercedes Gleitze (15.15) ja sama maa mees E. M. Temme (14.29). Järgmisel aastal naeratas õnn waid kahele. Mõlemad olid naised: Helmy Pascha, Egiptusest — 23.40 min. ja Hilda Sharp, inglanna, 14.58 min. 1929. aastal ei õnnestunud üksi katse ja 1930. a. ainult üks. Tugew lõuna-aafriklane miss Peggy Duncan pääses rannast randa 16 tunni 15 minutiga. Miss Peggy oli hulgaks ajaks wiimane kanaliwallutajaist naistest, kuni tänawu miss Lowry tuli kanaliujujate ajalukku.

Nagu näha, on kanaliwallutajate loetelus naistel ülekaal.

Neid on olnud ka palju rohkem katsetamas, kuna wähe aega pärast Ederle rekordilist ujumismaratoni Inglise ajaleht „News of the World" pani wälja 1000-naelalise auhinna sellele Inglise naisujujale, kes ületab Ederle saawutuse. 2 aast. hiljem suur auhind oli peaaegu leidnud omaniku, kui suuri lootusi äratanud miss Zietenfelt sooritas kanaliujumise. Isegi Micheli rekord oli hädaohus. Kuid paar kilomeetrit Prantsuse rannast eemal tugew wastulainetus sundis kõigest ebameeldiwusest hoolimata rekordiüritajat pärast 31-kilomeetrilist ujumist ronima saatepaati. Läinud aastal juhtus sama lugu ameeriklase Zimmermaniga. See mees muuseas oli eriskummaline selle poolest, et

ujumismaratoni ajal ta suitsetas sigarit.

Tema saatepaadis oli suur tagawara hawannasid.

Inglise kanali ületamine kapt. Webbi „klassikalise" toimetuleku järele on olnud suureks südamesoowiks paljudele. On Eestigi maratoniujujad kõnelenud Pas de Calais' wallutamisest. Merejumal sageli on tujukas, märatsew ja ujujail paljudel kordadel on tulnud ronida paati, kui ihaldaw maandumisrand juba paistab. 58 aasta jooksul on ainult 18 üritust õnnestunud sellel 33-kilomeetrilisel merematkal.

Mürk waimuhaigete peaajus.

Waimuhaiguste põhjusi otsitakse mürgis, mille keemiline koosseis tänini kindlaks tegemata.

Praha ülikooli psühhiaatrilises kliinikus on toimunud huwitawad katsed, mille tulemused põhjustawad täiesti uue arstiteadusliku waate waimuhaigetele.

Waimuhaigetelt wõetud wedelikus, mis ümbritseb peaaju ja selgroogudi, awastati nimelt mürki. Seda mürki pole küll keemiliselt korda läinud kindlaks teha, ka ta keemiline koosseis on tundmatu. Kuid ta olemasolu on siiski kindlaks tehtud järgmiste katsetega.

Waimuhaigetelt wõetud peaaju wedelikku süstiti kodujänestele. Ja tagajärg oli üllatew. Mitte küll selles mõttes, et jänesed olekšid jäänud waimuhaigeks, mis ju oleks raske kindlaks teha. Ei, süstitud jänesed awaldasid mürgitamise tüüpilisi tundemärke. Lähemal uurimusel selgus, et jäneste närwisüsteem oli häwinemas, ka peaajus leiti rikkeid. Organismi mürgitamisest rääkis paistetanud maks.

Põhjenedes nendele tulemustele, arwawad arstiteadlased, et kolikambri heidetud õpetus mahlade ringwoolust inimkehas pole wõetud tuulest, waid püsib teadusliku alusel. Waimuhaigete juures wõeti ette wanad „mahlade puhastamise" meetodid, nagu mao tühjendamine, higistamine, oksendamise wahendid, aadrilaskmine jne. Ning tagajärjed olid kaunis üllatawad: waimuhaigete seisukord paranes silmnähtawalt.

Kuna katsed kestawad, siis ei saa tänistele tulemustele weel kuigi suuri lootusi rajada.

Katsawõistlused Tartus.

Pühapäewal peeti Tartus katsawõistlusi ratsa- ja suurtükiwäelaste wahel. Terarelwa käsitamisel tuli wõitjaks w.a.o. Ottenson (ruun ekspert), 2) w.a.o Langorits (mära Nastik), 3) w.a.o. sark (ruun Belisaar).

Takistuswõistluses tuli esimeseks ja teiseks leitnant Edor, kes sõitis kahe hobusega, ruun Bortoliin ja mära Miira. Kolmanda koha omandas suurtükiwäelane ltn. Soots.

Jahisõidus, 2000 m. 1) ltn. Kalm — 4.55, 2) ltn. Freiman 4.57. Takistuswõistluses üleajateenijaile tuli esimeseks weltw. Andresson, 2) w.a.o. Wiiderman, 3) kapr. Fuks. Üleajateenijate wõidusõidus tuli wõitjaks n.a.o. Hansen. Takistuswõistluses Tartu linna karikale 4-liikmeliste meeskondadega tuli wõitjaks üllatuslikult 4. suurtükiwäe grupi meeskond (ltn. Soots, ltn. Freiman, n.-ltn. Wari, n.-ltn. Kübar).

Ainult 75 senti
maksab „Esmaspäew" kolmeks kuuks.

Raadio täna ja homme

Teisipäewa, 3. oktoober.

Tallinn. 17.45 heliplaate ja reklaami. 18.00 wälismaisi päewauudiseid. 18.15 lastetund. 18.45 kodumaisi päewauudiseid. 19.00 õp. H. Sommer: Usk ja teadus. 19.30 Arthur Sikkenberg: „Ekskursioon teatri minewikku". 3. loeng: Ueaja teatrilawa ja -hoone tekkimine. 20.00 ülekanne Tartust. 20.05 kontsert. Juh. R. Palm. Wahepeal esitab soololaule Karl Wiitol (bariton). 21.00 esperantokeelne nädalakroonika. 21.10 kontserdi järg. 21.30 heliplaate.

Tartu. 17.40 heliplaate ja reklaami. 18.00 ülekanne Tallinnast. 20.00 ilmateade ja ajanäitaja-õiendus. 20.05 ülekanne Tallinnast.

Kolmapäew, 4. oktoober.

Tallinn. 17.45 heliplaate ja reklaami. 18.00 wälismaisi päewauudiseid. 18.15 Eesti loomakaitse liidu esimehe E. Kattenbergi kõne ülemaailmliku loomakaitse-päewa puhul: „Loomakaitse ja -kaswatus". 18.35 põllumajanduslikke teateid. 18.45 kodumaisi päewauudiseid. 19.00 ülekanne Tartust. 19.30 ülekanne Nõmme rahwaülikooli tegewushooaja awaaktuselt Nõmme Rahwateatrist. Kawas: orkestri ja laulukoori ettekandeid ja dr. Hj. Mäe awasõnad. 20.00 ülekanne Tartust. 20.05 kontsert. Juh. R. Palm. Wahepeal esitab soololaule Al-der Tamm (tenor). 21.30 wana tantsumuusikat heliplaatidelt.

Tartu. 17.45 reklaami ja heliplaate. 18.00 ülekanne Tallinnast. 19.00 soome keele tund (R. Janno). 19.30 ülekanne Tallinnast. 20.00 ilmateade ja ajanäitaja-õiendus. 20.05 ülekane Tallinnast.

„Waba Maa"

tellimishind:

1 kuu	Kr. 1.50	7 kuud	Kr. 8.50
2 „	Kr. 3.00	8 „	Kr. 9.70
3 „	Kr. 3.70	9 „	Kr. 10.90
4 „	Kr. 4.90	10 „	Kr. 12.10
5 „	Kr. 6.10	11 „	Kr. 13.30
6 „	Kr. 7.30	12 „	Kr. 14.50

Hispaania sõdurid Marokos wangis.

Endine ohwitser madudetaltsutajaks, teine muinasjuttude jutustajaks. — Nad ei tahagi tagasi kodumaale.

Juba ammugi liikusid wisad kuulduseid, et Maroko metsikutes mägedes on warjul mõnisada Hispaania sõdurit, kes ühes ohwitseridega pärismaalaste wangi langesid. Et selgusele jõuda, kuiwõrt põhjendatud on need kuulduseid, saatis Hispaania walitsus Marokosse erikomisjoni asja juurdlemiseks.

Selgus, et need jutud polnud wõetud tuulest. Maroko sisemaal elawad tõesti mõnisada Hispaania sõdurit; osa wangilangenud sõdureist on suguharude sheikide poolt edasi müüdud Sahaara ääremaadesse, mis prantsuse protektoraadi all.

Suurem osa hispaanlastest on juba kohanenud uute oludega. Mitmed on läinud üle muhamedi usku, abiellunud ja elatawad endid käsitööga wõi äriajamisega. Suurem osa ohwitsere on õpetajateks ja suures lugupidamises pärismaalaste silmis. Üks ohwitseridest on madudetaltsutajaks, teise kutseks on muinasjuttude jutustamine. Abiellunutele anti maad ja nad elatawad endid ja oma perekondi põllupidamisega ja karjakaswatamisega. Wähesed nendest tahaksid tagasi minna Hispaaniasse; nad on rahul oma praeguse olukorraga.

Ainult mõned üksikud, kes weel wiibiwad orjapõlwes ja kes pole mõistnud kohaneda uutes oludes, on soowi awaldanud kodumaale tagasi minna. Hispaania walitsus oleks nõus neid wälja ostma. Kuid takistuseks on siin prantsuse wõimude ükskõikne suhtumine asjasse. Nad kardawad nimelt, et neile alluwad sheigid kasutawad saadud lunastuseraha relwade muretsemiseks.

Insuliiniga morfiumikire wastu.

Morfium on teatawasti üks heategewamaid, aga samalajal ka hädaohtlikumaid arstimeid. Paljude haiguste, wäljakannatamatute walude, unepuuduse jne. korral ei saa läbi morfiumita. On püütud walmistada wähem hädaohtlikke aseaineid, kuid ühelgi preparaadil polnud sellist waluwaigistawat ja rahustawat mõju kui morfiumil.

Morfiumirawi warjukülg aga seisab „morfinismi" hädaohus, s. o. pitemaaegse morfiumi tarwitamise korral wõib juhtuda, et haige ei saa enam loobuda morfiumi tarwitamisest. Et morfinisti wabastada tema pahest, peab temale wõimatuks tegema selle mürgi tarwitamise.

Säärane loobumisrawi aga on sageli saadetud raskeist ärritusseisukordadest ja kehalisest nõrkustest. Süda, wereringwool ja ainetewahetus on harjunud morfiumiga ja kannatawad äkilise morfiumi puuduse all. Kuid nüüd on ära proowitud, et seda loobumisrawi hädaohtu saab kõrwaldada insuliini süstimisega.

Staadioniwõistlused õnnestusid.

Rahwuswahelised staadioniwõistlused õnnestusid hästi. Kõigil aladel saawutati suurepäraseid tagajärgi ja Torino-mehed, kelle austamine oli seotud nende wõistlustega, esinesid wäärikalt. Kalewi Kotkas kaotas teistkordselt A. Wiidingule, keda saawutas kõrgushüppes hiilgawa tagajärjega — 194 rewanshi Kuuse üle, kes ületas 190. K. Annamaa tegi wasaraheites wõistluse ainukese rekordi — 43.48. Küttis hüppas kaugust 723 ja kolmikut 14.28. Wiiding heitis ketast 46.48 ja K. Kotkas 46.12, Wiiding tõukas kuuli 15,16, P. Mickelson jooksis 800 m. ajaga 1.56,8, Bucenieks wõitis 5000 m. jooksus Loukola, ajad 15.44,8 ja 15.47,4, G. Sule tegi odas 66.68 ja E. Tamm esmakordselt ka üle 60, nimelt 60.47. Publikut esimesel päewal oli 500 ümber, teisel päewal 1200. (Lähemalt 6. küljel.)

Meistriks ESTONIA wõi SPORT.

TJK kaotas Estoniale.

Pühapäewal Kadrioru staadionil häwisid TJK-i lootused tulla Eesti meistriks. Ta kaotas Estoniale 1:2.

Mõlemad meeskonnad teadsid, mis oli kaalul ja loomulikult tahtsid esitada oma parima. TJK alul jäi Estonia innukate rünnakute warju. Wõimalik, et TJK end juba pidas paremaks Estoniast, pidades silmas Estonia wiimaseid mänge ja üllatuslikku kaotust Kalewile. Seekord Estonia näis olewat jälle kewadine, kuigi tal näis puuduwat see sisemine enesekindlus, mis oli waremalt. Eduriwis wõeti ette korduwaid muudatusi.

Estonia pealetungi tulemusena 8. minutil E. Peterson lõi lähedalt esimese wärawa. Minut hiljem järgnes „õudne" sumin TJK-i wärawa esisel, kuid TJK-i õnneks jäi wäraw nagu kogemata tulemata. Mäng oli elaw ja soulitseti sageli. Poolaja tulemuseks jäi 1:0.

Teise poolaja 10. minutil Estamil õnnestus lüüa 2:0. Estonia on ülekaalus, TJK-i mäng aukline. 20. minutil Neeris kaitstes Estonia wärawat, wõttis käega, wärawaruumis. Penalti lõi terawalt puuri Kastanja. Seis 2:1 andis TJK-ile juba lootusi ja ta alustab omapoolset rünnakut. Siis teeb Kaljo Silbergile fouli, nii et see kukub. Silberg pahandab ja tõustes tõukab Kaljot seljast. Wahekohtunik Loodla saatis Silbergi ära wäljalt. TJK jatkas 10 mehega. Tulemus enam ei muutu.

Nüüd on siis meistritiitli aspirandid Estonia ja Sport. Estonia wõib Spordiga ka wiiki mängida ja saab meistritiitli. Enne seda on aga Spordil wastaseks Kalew.

NTHK A klassi.

Puhkekodu wõitis Narwas

Pühapäewal peeti Narwas kahe liiduklassi nõrgema saatuslik wõistlus. Kohtasid Puhkekodu ja NTHK, kellele see matsch oli wiimane esiwõistluste sarjas. Selle matschi kohal närweeriwalt kumas wäljalangemine liiduklassist, Wõitis Puhkekodu 3:1 (1:0), millega NTHK nimi kustus liiduklassi meeskondade nimestikust.

Mäng alul oli närwiline mõlemalt poolt, kuid Puhkekodu sai enesekindluse, kui 13. minutil wä. Winkelbergil Weidemanni söödust õnnestus lüüa 1:0. Neli minutit hiljem narwalastel oli tasumise wõimalus, kui Puhkekodu ww. Karp napilt-napilt suutis nurka suunitud palli lükata korneri. Poolaja tulemuseks jäi 1:0.

Teisel poolajal haaras Puhkekodu initsiatiiwi täielikult enda kätte ja andis NTHK-le wäikese sauna, mis wiimasele oli seda kurwem, et NTHK-l tuli minna Wõitlejalt l. a. näidatud rada. Puhkekodu poisid panid wälja kõik, et tulla koju tagasi wõiduga. Teise poolaja 15. min. pä. Mõtlik jällegi Weidemani söödust lõi 2:0. Narwalased näisid juba wäsinuna. Kuid siis üksikläbimurdest Sarõzni lõi 2:1. Kuid siis Kuuskler suurendas skoori 3:1-le, kpt. Kasbergi ilusast söödust, mille järele Kuusklerile jäi waid sisselükkamise waew.

Wõistlust juhtis Safronow täiesti rahuldawalt. Pealtwaatajaid oli kogunud ligi 2000.

Ahlberg k. o.!

Wiiburi, 2. okt. Pühapäewal siin peetud poksiwõistlustel juhtus see üllatus, et soome parim poksija Ahlberg sai k. o. kaotuse Suwiolt. Ahlberg tahtis Suwio wastu sooritada oma spetsiaalwõtet, kuid Suwio samal ajal paremaga tabas Ahlbergi lõuga ja wiimane langes maha. Ta loeti 9-ni wälja, siis ta küll waewu tõusis, kuid ringikohtunik ei lasknud matschi enam jatkata.

Hispaanlasest kapteni roim ookeanil.

2 eesti poissi uputati merre?

Hispaania ajalehe teade merel toimitud kuriteost. — Armukade naine andis ära oma armukese. — Eesti wäljarändaja elamused Buenos Airesis.

Eestlasi leidub igas maailmakaares õnne otsimas. Õnne asemel waritsewad aga suguwendi wõõrsil tihti õnnetused. Wõib öelda, isegi sarnased õnnetused, mida meie olud ei saakski põhjustada. Suurte rahwaste hulka ja laialdastele maa-aladele paisatuna juhtub tihti sügawtraagilisi juhtumeid, milledest teawad wast ainult mõned üksikud tuttawad, tihti aga on wõõrsil wiibiwa eestlase saatuse ainsaks kaasteadjaks ainuüksi wõõrad.

Kahe noore eestlase masendawat saatust aimata laskwast juhtumisest Lõuna-Ameerikas kõneleb kellegi äsja kodumaale tagasijõudnud eestlase märkmik, millesse kirjutatud mõned meelesüüwinud juhtumid kaasmaalastega wõõrsil.

Laseme edasi jutustada märkmikul:

„Buenos Aires on linn Lõuna-Ameerikas, mis on täis pahesid ja ebanormaalsusi. Mitte üksi mülgas, mis neelab Euroopa elawat kaupa — naisi, waid siin lokkab kõikjalt kokkutulnud rahwaste hulgas ka kõik wõimalikud erootilised liialdused ja ebanormaalsused. Siin sai alguse ka juhtum eestlasesest noormehega, kelle õudne saatus laseb ennast tugewasti aimata, arwestades ettetoodud asjaoludega.

Westeldes hiljuti kellegi hispaanlasest kaupmehega, puudutas ta möödaminnes hispaanlaste iseloomu ja temperamenti; mees tunnistas ise, et ta suguwennad on tihti tõesti metsikud ja roimarlikud. Oma sõnade kinnituseks ulatas ta mulle Hispaania ajalehe, mille esiküljel oli kirjutus mingist armukadeduse draamast. Mu tähelepanu köitsid aga esijoones lehes toodud naise ja mehe pildid. Mõlemad juhtumi kangelased näisid mulle kuidagi kuskilnähtuna. Lugesin loo läbi. Selgus, et hispaanlasest senjorita, ühe kaubalaewa kapteni armuke, oli armukadedusest ning äkki lõkkelelöönud põlgusest

jutustanud ametiwõimudele kapteni roimast, mis sündinud ookeanil: mees oli lasknud heita merel üle parda kaks noormeest, keda leitud teel jänestena laewast.

Roima kaasteadja naine oli sellest waikinud aastapäewad, nüüd armukaduse hoos oli tarwitanud seda teadmist aga kättemaksu abinõuna. Kapten oli arreteeritud ja asja juureldakse.

Olin tõesti kindel, et olen näinud seda kaptenit ja naist kuskil laewaga Buenos Aires'is. Ühtlasi tekkis mul samas õudne aimdus jubedast sündmusest, mille ohwriks olid langenud kaks eestlast. Mulle meenus kogu olukord, milles olin tutwunenud selle roimarliku kapteniga ja tema reetliku armukesega.

Oli tublisti aastapäewad tagasi, kui tahtsin sõita Euroopasse, tagasi kodumaale Lõuna-Ameerikast. Seda mõtet haudusime mitme teise eestlasega, kellega kolasin sihitult Buenos Aires'i sadamas,

otsides kohta mõnele Euroopasse sõitwale laewale.

Neid oli wähe, nii laewu kui ka wabu kohti. Oli ju kriis wallutanud tol ajal juba terwet Ameerikat. Meie tähelepanu köitis üks hispaania laew, mis laadis tooreid, haisewaid loomanahku peale. Laadungiga pidi ta sõitma Inglismaale ja sealt Leningradi. Madrused kõnelesid koguni mõne sõna wene keelt.

See oleks meile ju parim wõimalus pääseda Eestisse. Palju on siis maad Leningradist Tallinna. Käisime ükshaawal laewal kohta küsimas. Mul oli õnne. Laewa esimene ohwitser andis mulle loa jääda tollele haisewale künale. Seda luba pidi kinnitama laewa kapten. Mäletan nüüd selgesti, et see oli sama mees, kelle pilt oli hispaania lehes. Ning naine, kes tol korral wäljus kajutist taharuumi, oli sama raskelaugeline, tumedasilmne hispaanlanna, kes oli riietatud tol korral heledasse pidshamasse, ta pilt wahtis mulle nüüd wastu lehe weerult.

Olin küll laewal tookord, kuid kaks sõpra olid asjata käinud kohta nurumas.

Need olid wennad J.-d Tallinnast.

Lõpetanud mõlemad siin keskkooli ja rännanud siis mõlemad Brasiiliasse õnne otsima. Hiljem olime seltsis tulnud üle piiri Argentiinasse, nüüd pettunud, igatsesime tagasi koju.

Ei wõinud sõpru maha jätta. Nad pidid salaja pugema laewa, olin ju seal ja wõisin neid igati aidata.

Ärasõidu päewa eelõhtul tulid J.-d laewa ja kadusid läbi luugi laewa mustawasse sisemusse.

Ei aimanud siis, et näen mõlemat sõpra wiimast korda ja saadan nad wastu õudsele saatusele, mille ohwriks neid kindlasti pean.

Olin esimest korda hispaanlaste laewal ja leidsin, et siin oli tõesti hea teenida. Kuid samas tundsin, et mu wastu ollakse liig hea. Õppinud oma eest alati wäljas olema ja wõitlema olemasolu eest, tundus hispaanlaste ülilahkus kuidagi uskumatu, mille taga aimasin kahtmata mingit kawalust wõi tagamõtet.

Õhtul, kui olin just aidanud sõbrad laewa, kutsus laewa esimene ohwitser mind oma kajutisse. See pidi olema ametlik käik, sest mul kästi wõtta kaasa oma dokumendid. Mis aga kajutis sündis, sellele saan nüüd mõelda ainult sügawa jälestusega. Mees kannatas ilmselt ebanormaalse seksuaalse kalduwuse all, mis tõmbas teda üksnes oma soo esindajate poole.

Ta ei warjanud oma kalduwust ja ta kohtlemine sarnanes mehele, kes läheneb mõnele armastatud naisele.

Olin kuulnud warem juba sarnaseist asjust, polnud aga kunagi sääraseid tüüpe kohanud. Olin alguses kohkunud, kuid samas sai wõitu äärmine wastikus ja wiha. Wirutasin oma näo läheduses seiswale punetawale ja ilgele filmapaarile rusikahoobi ja põgenesin kajutist. Läksin meeskonna ruumi, et wõtta oma asjad ja lahkuda kohe sellest ujuwast mülkast.

Olin nii ärritatud, ühtlasi pettunud oma kojusõidu kawatsuse luhtumisest, et alles hommikul suutsin mõelda punkrisse jäänud sõpradele. Need tulid kindlasti päästa sellest jälgist künast. Tõttasin sadamasse, laewale ei julenud ma enam minna.

Hüüdsin waljusti poiste nimesid, kuid keegi ei wastanud.

Loopisin kiwe wastu laewa keret, kuid pardale ei ilmunud kedagi. Olin meeleheitel, kui laew hiiwas ankrud ja lahkus merele. Olin meeleheitel sõprade saatuse pärast, samuti enda pärast, kuna jäin wõõrsile ilma tuttawate ja sõpradeta.

Ma ei kahtle, et mõlemad noormehed olid wennad J.-d, kes langesid kapteni ohwriks ookeanil. Mil põhjusel aga toimus kuritegu, ei ole raske aimata, samuti wõib ette kujutada mõlema poisi traagilist wõitlust ja õudset lõppu."

Meie andmete järgi ei ole Eestisse tagasi jõudnud kummatki J. nimelist wenda.

Kohila Püsiwus karika wõitja.

Pühapäewal lõpetati wäikeseltside karikamängude tsükl. Wiimases wõistluses kohtasid Kohila Püsiwus ja ÜENÜ Hõimla Tallinnas. Kohila wõitis teenitult 1:0, kuigi poolaeg mängiti tasawägiselt 0:0.

Kohila Püsiwus saawutas turniiris seega wõidu ja omandas karika. Kohila meeste hoolas töö leidis wastawa hinnangu. Püsiwus on suwe läbi hoolsalt treeninud, mille juures juhiks on olnud H. Seegner. Püsiwus hooaja jooksul on ainult kaks matschi kaotanud — Tallinnas Meteorile ja ÜENÜTO-le. Karikawõidu saamiseks on Püsiwuse nimel wõistelnud järgmised: Kreisman, Schmidt 1., Kask, Schmidt 2., Allan, Jürgens, Nimmer, Linder, Kreitsberg, Jürine, Esop, Stillwerk, Hendrikson ja Mikk. Peale rändauhinna saawad Kohila mehed jalgpalli liidult hoolsa töö tunnustusena diplomid.

Teisele kohale tuli Witjas, kolmandaks Luth. NMKÜ ja neljandaks ÜENÜTO. Kõigil on 10 punkti ja wärawatesuhe erineb ka wähe. Jägala Omakodu loobumine tõi mõningaid tunduwaid muudatusi tabelis.

B kl. karikamängud.

	M.	Wt.	Wk.	Kt.	Ww.	P.
1. **Püsiwus**	8	6	1	1	23:8	13
2. Witjas	8	4	2	2	19:12	10
3. Luth. NMKÜ	8	4	2	2	14:10	10
4. ÜENÜTO	8	5	—	3	18:15	10
5. Wisadus	8	3	3	2	10:7	9
6. NMKÜ	8	4	—	4	11:22	8
7. ÜENÜ Hõimla	8	3	—	5	18:11	6
8. N. Kalju	8	2	—	6	11:27	4
9. NMKÜ Russ	8	1	—	7	8:20	2

Hirschfeldt — 16.05.

Uus Saksa rekord kuulis.

Sakslane Hirschfeldt tõukas Allensteinis kuuli 16.05, mis uus Saksa rekord ja parim tulemus tänawu Euroopas. Teisel sakslane Stöck heitis oda 67.65, ketast 41.36 ja tõukas kuuli 14.34.

Ületas Weissmülleri. Ameerika ujuja Gilhulla ujus 440 jardi wabaujumises uue maailmarekordi ajaga 4.48,6. Senine rekord kuulus maailmakuulsale Weissmüllerile.

Karikawõistluste korwpall.

NMKÜ traditsioonilised korwpalliwõistlused algasid pühapäewal. Peeti neli korwpallimatschi. Tulemused olid: Kalew wõitis Puhkekodu 59:24 (31:10), NMKÜ 2. wõitis Lutheri NMKÜ 34:21 (20:10), Russ 1. wõitis NMKÜ 1. — 51:30 (25:8) ja ESS wõitis Russ 3. — 60:19 (26:12).

Karikawõistlused jatkuwad kesknädalal kell 7 õht. Lutheri NMKÜ wõimlas Lõuna tän. 17. Peetakse kolm korwpallimatschi: Russ 2. — NMKÜ 2., NMKÜ 1. — Lutheri NMKÜ ja ESS 1. — Witjas.

Rootsi-Ungari kergejõustikus 76:63.

Budapest, 2. okt. Rootsi ja Ungari kergejõustiku maawõistlus peeti pühapäewal Budapestis. Maawõistluse wõitis Rootsi punktidega 76:63. Saawutati rida hiilgawaid tulemusi. Eriti tähelepanuwäärsed on kuulitõuke tulemused. Et aga kuul oli 380 grammi kergem normaalsest, siis ei tule neid tulemusi wäga imetleda.

100 m. 1. Paits (U) 10,6 (Ungari rekordi kordamine), 2. Kowacs (U) 10,7, 3. Mentser (R) 10,9. — **400 m.** Wachenfeld (R) 48,9, 2. Strömberg (R) 49,3. — **800 m.** 1. Wennberg (R) 1.54,2, 2. Szabo (U) 1.54,4, 3. Larsson (R) 1.54,8. — **1500 m.** 1. Szabo (U) 4.01,4; 2. Nolmgren (R) 4.01,6. — **5000 m.** 1. E. Pettersson (R) 15.08, 2. Magnusson (R) 15.25, **110 m. tõkkej.** 1. Sten Pettersson (R) 14,9, 2. Kowacs (U)14,9. **Kõrgus** 1. ja 2. Bergström (R) ja Bodosi (U) 1.94. **Kaugus** 1. Swensson (R) 7.38,2. Koltai (U) 7.28, 3. Hallberg (R) 7.06. **Teiwas** 1. Lindblad 4.05, 2. Ljungberg (R) 3.90. **Kuul** 1. Norrby (R) 15.96, 2. Daranyi (U) 15.83, 3. Rahmquist (R) 15.83. **Ketas** 1. Remecz (U) 48.40, 2. Donogan (U) 46.82, 3. Andersson (R) 45.18. **Oda** 1. Warszegy (U) 67.10 (uus Ungari rekord), 2. Strömberg (R) 63.09. **Rootsi (1000 m.) teatejooks** 1. Ungari 1.56,3 (uus Ungari rekord), 2. Rootsi 1.56,5 (uus Rootsi rekord).

Öine „manööver" Ameerika tänaval.

Suur kakelus pärast lõbusat pidu. — Piduperenaiste korteri aknad puruks.

Öö wastu esmaspäewa tekkis S. Ameerika tän. nr. 53 maja ees tänawal suurem kakelus, kusjuures peksti puruks samas majas krt. nr. 13 aknad. Kaklesid nimetatud maja elanikud õed Tepseid, Hans Wiidak, Eduard Waarik ja Johannes Manits, elukoht Katusepapi tän. nr. 19; Nikolai Kompus, elukoht Stroomil, Scharlote t. nr. 4 ja Elmar Kärner, Telliskiwi t. nr. 18 kort. 6.

Nimetatud mehed pummeldasid prl. Tepseide korteris pühapäewa õhtust alates. Umbes kella 11 paiku läksid noormehed omawahel tülli. Alul sõneleti, kuid hiljem pandi rusikad ja siis juba ka toolid ja muud kättejuhtuwad asjad tööle.

Tekkis pöörane lööming. Keegi lõi prl. Tepseide korteri aknad puruks ja hüppas sealt kaudu õuele. Temale järgnes teine ja kolmas. Weidi hiljem hüppasid kaklejad tuppa, kus löömingut jatkati. Kui kaaselanikud politsei järele läksid, põgenesid kaklejad igaüks oma suunas.

Mis põhjusel tüli tekkis, pole weel kindlaks tehtud. Asja selgitab politsei 5. jaosk.

Eilsest tänaseni

Kodumaal:

— Wabariigi walitsus esitas riigikogule n. n. „Piibu kawa", milles ette nähtud meie walitsemiskorra reformeerimine.

— Sisekaitseülema otsusega saadetakse Kihnu saarele asumisele kurikuulus pornograafiliste piltide walmistaja Ned Baggo ja kaks tema abilist Wilhelm Thomson ja Edgar Teich.

— Hiiumaa rannas jooksis madalikule 3000-tonnine Norra aurik „Ankara", mis oli tühjalt teel Hollandist Leningradi.

— Laitse asunduses kukkus alla endise Laitse mõisa meierei hoone lagi. Korteris elawad Karl ja Kai Akmanid. Kai Akman sai lae allakukkumisel elukardetawaid wigastusi.

— Wabariigi walitsus otsustas kaotada teisipäewast, 3. okt. alates, ajalehtede eeltsensuuri. Jääb järeltsensuur.

— Sisekaitse ülem kindral Jonson määras 100 krooni trahwi adwokaat Theodor Rõugule, wabadussõjalaste liikumise juhtiwale tegelasele, kes oli lewitanud ärewusttekitawaid, aluseta kuulujutte.

— Osaühisus „Waba Maa" poolt wäljaantaw hommikuti ilmuw ajaleht „Hommikleht" hakkab ilmuma ka Tartus ühel ajal Tallinna wäljaandega.

— Tallinnas leiti Aia tänawal asuwa „Seltskondliku Maja" aiast puu külge poonult Minna Anieri laip.

— Tallinna saabus kuus inglise parlamendiliiget, eesotsas Balti-Briti sõprusühingu esimehe A. Bossomiga.

Perekonnateated.

Abiellunud.

Rudolf **Winkel** ja Juuli-Johanna **Leetsmann**; Mihkel **Lossmann** ja Helmi-Lisette **Kuurberg**; Arnold-Viktor **Kronberg** ja Margarethe-Emilie-Leontine **Witke**; Oskar **Proosa** ja Alwine **Jandak**.

Sündinud.

Johannes ja Zinaiida (neiuna Teterow) **Rosenberg'il** — tütar **Eewi**; Herbert-Ulrich ja Salme-Helene (neiuna Pirand) **Reder'il** — poeg **Jaan-Waldur**; Andrei ja Alina (neiuna Horm) **Pärnik'ul** — poeg **Harri**.

Surnud.

Andrei Igoschin, 53 aastat wana; Therese-Auguste **Dahlke**, neiuna Wittke, 83 aastat wana; **Anna Heilberk**, neiuna Wänter, 74 a. wana; Anatoli **Orehow**, 1 aasta wana; Ann **Kuus**, neiuna Tamm, 82 a. wana; Mai **Jorents**, 65 a. wana.

Kihlatud.

Tallinna linna perekonnaseisuametis. — **Georgi Lukjanow**, 21-a. elektrimontöör ja **Ewgenia Filatow**, 29-a. kodune. Mõlemad elawad praegu Narwa-Jõesuus. — **Augustin Reinwaldt**, 23-a. üleajateenija kaitsewäelane ja **Natalia Pulst**, 28-a. äriteenija. Mõlemad elawad Tallinnas. — **Jakob Nuum**, 27-a. puusepp ja **Lisette Sild** (al. Silt), 32-a., lahutatud, õmblejanna. Mõlemad elawad Tallinnas. — **Oskar Grünberg**, 40-a. meremees jäämurdjal „Suur Tõll" ja **Johanna Reinhold**, 31-a. kodune. Mõlemad elawad Tallinnas.

Kaarli koguduses. — **August Kuusik**, 32-a. pagar ja **Katarina Holz**, 21-a. õmblejanna. Mõlemad elawad Tallinnas. — **Hans-Adolf Hansmann**, 36-a. ohwitser kaitsewäes ja **Madritte Niimann**, 25-a. kantseleiametnik. Peigmees elab Aegna saarel, pruut Tallinnas. — **Arseni Laan**, 24-a. tööline ja **Luise Mihkler**, 25-a. kodune. Mõlemad elawad Tallinnas.

Jaani koguduses. — **Erich Amos**, 26-a. ärimees ja endine „miss Estonia" **Meta Kelgo**, 24-a. äriteenija. Mõlemad elawad Tallinnas. — **Juhan Söörd**, 56-a., lesk, tööline ja **Anna Luiso**, 47-a. tööline. Mõlemad elawad Tallinnas.

Wiljandi Jaani koguduses. — **Elmar-Ferdinand Lond**, 26-a. maaler ja **Salme Riismandel**, 24-a. õmblejanna. Peigmees elab Tallinnas, pruut Wiljandis.

Raja taga:

— Nõukogude Wene telegraafiagentuur teatab, nagu oleks wene õpetlastel õnnestunud purustada prof. Piccardi kõrguslennu rekordit, tõustes 19 kilomeetri kõrgusele.

— Saksa riigipäewahoone põletajate protsessil Leipzigis peakaebealune van der Lubbe tunnistas enda süüdi.

— Londonis püstitati mälestussammas inglise õhulaewa „R—101" ohwritele. Pidustustest wõttis osa ka lennuwägi. Üks lennuk kukkus alla ja purunes. Kolm seesistujat said silmapilkselt surma.

— Saksamaal korraldati suurem haarang kommunistidele. Wangistati 100 isikut, keda süüdistatakse kommunismis. 36 isikut nendest mõisteti kohe kokku 109 a. sunnitööle.

Nipet-näpet Lindyst.

„Lindberghi päevad“ Tallinnas

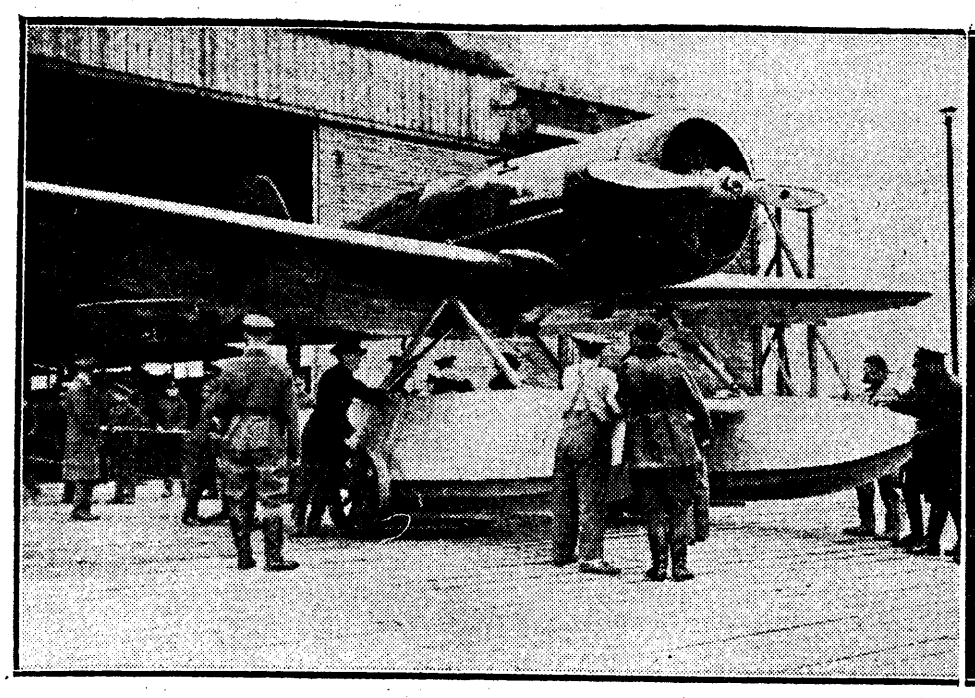

1. Lennuk tuuakse angaarist välja. — 2. Charles Lindbergh ja Inglise parlamendi liige kapt. Balfour. — 3. Proua Lindbergh saatjate seas; vasakul dir. Möllerson välisministeeriumist, taga paistab ministriabi J. Seljamaa.

Pr. Lindberghi viis Eestist kaasa kirjud kindad.

Pühapäewal kell 12.06 tõusid Tallinna merelennusadamast õhku ookeanilendurid Charles Lindbergh ja ta abikaasa oma mustakerelisel ja pumatiiwalisel merelennukil, kes olid paaripäewalise Tallinnas wiibimise kestel siin päris kodunenud. Ärasaatmine lennusadamas oli südamlik, suruti kätt tänuks wastuwõtjatele ning soowiti head reisi lahkujaile.

Lindberghide ärasõitu laupäewal takistas halb ilmastik, nii et nende wiibimine waikses ja rahulikus Tallinnas kestis päewa wõrra rohkem, kui oli kawatsetud. Nad tundsid endid siin kodusena, jalutasid tänawail ning käisid külaskäigul. Lindy ehsis koguni tänawale ära, nii et pidi autoga oma hotelli sõitma.

Kuid ka oma hotelli nime ta ei teadnud, nii et autojuht sõidutas teda enne „Rooma“ ette ja pärast alles leiti „Kommerts“, kus ta peatuspaik.

„Tallinn on kõige keerulisem koht maakeral,“ arwas Lindbergh

Pühapäewa hommikul oli ilm hästi selgem, nii et Lindbergh ise, enne weel kui saabus ilmateade, otsustas edasi lennata. Abielupaar tõusis warakult, einetas ning pakkis asjad. Kella poole 11 ajal ilmusid hotelli ka meie sidemees kpt. Kitwell ja Ameerika saatkonna daamid ja härrad.

Lühikeseajalise westluse järgi hotelli saali mugawates toolides lahkuti.

Samas andis „Lindy“ oma autogrammi meie lehe esindajale

ning lubas pildistada oma lahkumist. Sadamasse sõideti autodega. Esimeses, meie kaitsewäe autos, istusid proua ja härra Lindbergh ning kapt. Kitwell, teises, Ameerika saadiku oma autos sõitsid saatkonna sekretär mr. Latimer, konsuli proua Carlson ja teisi daame; kolmandas autos oli weel ligemaid saatjaid ning neljandas autos sõitsid meie lehe esindaja ning fotomees.

Lennusadamas, kuhu saabuti natuke üle kella 11-ne, olid ootamas wälisministeeriumi prof. Piip ning meie lennuwäe ohwitsere.

Järgnes wastastikune terwitus.

Lindbergh ise asub aga warsti askeldama oma lennuki juure,

kuna proua jääb westlema professor Piibuga ja teiste saatjatega. Warsti ilmub ka Ameerika saadik Helsingis mr. Albright lennuangaari ning kl. ½12 ajal saabuwad sinna Eestis wiibiwad inglise parlamendi liikmed mr. Bossom, captain Balfour, mr. Harwey ja mr. Maitland ning wälisministeeriumi kõrgemad ametnikud Müllerson ja Haman ning riigikogu asjadewalitseja Maddison.

Kogu aeg on fotomehed kibedasti ametis, pildistatakse pilt pildi järgi ning filmitakse. Wahepeal õnnestub meie lehe esindajal

Lindbergh jätab jumalaga meie lenduritega; käepigistus kpt. Kitvell'ile.

kõnetada proua Lindberghi paari sõnaga,

kes ütles, et temale Tallinn wäga meeldib. Samuti kirjutab ta oma nime Charles Lindbergh'i autogrammi kõrwale.

Charles oli oma autogrammidega helde ainult lennuwäelastele. Angaari kõrwalruumis

andis ta ka allkirja 600 liitri bensiini saamises,

kuna hinna tasub Ameerika saatkond. Seal siis kirjutas ta ka tosin autogramme lennuwäelastele.

Eeltööd lennuki juures on lõppenud. Meie lennuwäelaste poolt weetakse lennuk angaarist merde. Warsti roniwad ka ookeanilendurid oma sõidukisse. Lahkumismoment on saabunud. Ärasõitjad jätawad ligemaid kaaslasi kättpidi jumalaga. „Good by“, good by“ — sõnatakse wastamisi. Lenduritepaar asub oma sõidukisse.

Ees läheb proua Lindbergh ja asub tagumisele istmele, temale järgneb Charles, asudes juhi kohale.

Proua kannab käes walget ja punast kirja eestimustrilisi sõrmkindaid,

mis kingitud talle proua Möllersoni poolt. Mõlemad lendurid riietuwad lennumundrisse, ajades selga walged, eskimodelt kingitud poolmantlid. Muidu kandis proua Lindbergh willast bluusi ja jalas pikki kitsasäärelisi pükse rohelisest kalewist.

Kell 11.50 tõstab lennuki mootor häält ning propeller hakkab tiirlema. Teraslind, kantuna kahest pontoonist, hakkab liikuma sadamast wälja. Sõidetakse kaugele, saadetuna meie lennuwäe mootorpaadist. Weel korra pöörab seal lennuk oma nina sadama poole, keerab siis jälle eemale ning lisab kiirust. Wesi ümber lennuki pontoonide käib wahus kuni see lakkab. Kella osut näitab 12.06. Sõiduk on tõusnud weepinnalt, wõtab kursi merele ja kaob warsti silmist. „Lindbergh'i päewad Tallinnas“ on möödas.

Charles A. Lindbergh
Anne Lindbergh

Lindberghide abielupaari autogrammid.

„Tallinn on kõige keerulisem koht maakeral“ arwab Lindbergh.

läheb?). Isegi ukseawamise eest sõnas Lindy armastuswäärselt: „Thank you very much!“

Hotelliteenijad räägiwad üksmeelselt Lindberghi kohta: „Nii waikset külalist üldse pole enne nähtud. Kas ta siin oli wõi ei olnud, selles tõesti ei saa wahet teha.“

Teenijaskonda Lindy millegagi ei tülitanud. Huwitaw märkida, et ta ka omale midagi sõõgipoolist lisaks ei tellinud, waid rahuldus einega, mis tawaliselt „Kommertsis“ külalistele hommikuks ja õhtuks antakse. Mõlemad eineisid hommikul hotelliperemehe Andreae ja ta abikaasa seltsis. Lõunat kumbi hotellis ei söönud, kuna tegid seda nende auks korraldatud kooswiibimistel.

Mõned lehed hurjutasid Lindberghi ta kortsus ülikonna pärast. Selle wea parandas ta ära. Laskis teise ülikonna enne ärasõitu ilusti üles pressida ja ka weidi pesu pesta. Habet ajas Lindy ise hotellis.

Lindy oma noore abikaasaga elasid „Kommertsi“ tubades nr. 5. ja 6., millest üks oli muudetud magamistoaks ja teine salongiks. Samades tubades on elanud oma Tallinnas wiibimise ajal Afganistani endise kuninga Amanullah'i wend Mohammed Sirdar-Khan, Siiami prints, Reussi prints ja Rumeenia prints Sturdza.

Noorpaar püüdis tubadele ka oma isikupärast ilmet anda. Proua Anne Lindbergh tõi tuppa roose, mis talle wastuwõtul kingitud ja asetas lauale ka kaks wäikest luust kuju — jääkaru ja lõwi — mis arwatawasti on „lendawa abielupaari“ amulettideks.

Tallinnast Lindy midagi eriliſt ei ostnud. Laupäewal ostis ta siiski päris kenakese paki schokolaadi.

Mida märkas hotelli portjee.

Lindy jättis kõigile, kes temaga kokku puutusid, wäga hea mulje, wälja arwatud wast ainult „.. ajakirjanikud. Ta nähtawasti ei püüdnudki wahet teha pealetükkiwate ameerika reporterite ja meie tagasihoidlikkude sulemeeste wahel, koheldes neid kõiki ühtewiisi — keeldumisega. Waid üks Tallinna lehemees pääsis kuulsa ookeaniwallutaja jutule ja seegi westlus kujunes rohkem monoloogiks lehemehe poolt. Lindy wastas wäga ühesilbiliselt, nagu see juba kord tema wiis.

Hotell „Kommertsis“ Lindberghi jutule käis soowimas kenake hulk inimesi, kõigile aga, wälja arwatud ametlikud isikud, anti edasi Lindy kategooriline „ei.“

Tallinlane Gordin, suure maja omanik Narwa maanteelt, kus asus waremalt restoran „Linden“, tuli Lindy jutule õige omapärase asjaga. Mees on konstrueerinud originaalse lennumudeli, mis tema arwates wõiks tuua pööret kogu lennuasjandusse. Lindy teda jutule ei wõtnud, küll aga silmitses kaasatoodud mudelit. Isikutele, kes selle juures pealtwaatajateks olid, sõnas Lindy kerge muigega näol: „Oelge eesti lendurcile, et nad wäga hästi tunnewad oma ala!“

Juuresolijatele jäid Lindy sõnad mõistatuseks: kas tahtis ta seega kedagi pilgata, wõi oli see waid wiisakas fraas; wõimalik aga, et nii üks kui ka teine!

Hotellist Lindy saatis wiis telegrammi, kaks Londoni ja kolm Oslosse. Oslo telegrammid, neist üks õhukaitse juhile, teine ameerika saadikule, sisaldasid teadet, et „Tingmisardoq“ Oslosse jõuab pühapäewal pärast lõunat. ühtlasi palus Lindy telegrammis, et tema wastuwõtmisel jääksid ära igasugused tseremooniad.

üks Londoni telegramm, adresseeritud õhuministrile, sisaldas Inglismaalt ülelendamisloa pikendamist, mis juba ühe kuu wõrra aegunud oli. Nähtawasti tagasisõidul Oslost Islandi kawatseb Lindy üle Inglismaa lennata. Kas ta seal ka peatub, pole teada. Kuulus ookeanilendur läheb kohati isegi wäikluseni oma „saladuslikkusega.“

Hotellis wiibimise ajal ta ise sai 6 telegrammi, suurem osa Londonist. Ka kirjutas Lindy pühapäewa hommikul weel mõned kirjad.

Lindy on wäga wähenõudlik ja wäga wiisakas inimene — see on inimeste üksmeelne arwamine, kes temaga hotellis kokku puutusid. Hommikul püüdis tema ikka esimesena terwitada, ulatades isegi portjeele terwituseks käe, millega ameeriklased tawaliselt wõrdlemisi kitsid on. Möödudes teenijatest ta küsis ikka: „How do you do?“ „How are you?“ (— kuidas

Abielu tervishoiuga ja naise sugueluga tutvumiseks lugege

Dr. G. Plossi, J. Elberskircheni ja prof. A. Forelli raamatut

NAISE SUGUELU JA TERVISHOID.

278 lhk. 121 anat. pildiga. Hind **1 kr. 75 s.** (end. 2 kr. 75 s.)

Selle raamatu ülesanne on selgitada kõike, mis kuidagi naise suguellu ja tervishoidu puutub.

K.-Ü. RAHVAÜLIKOOLI raamatukauplused. Tallinnas, Harju tän. 48 ja Jaani tän. 6.

Kes raamatu hinna rahas wõi postmarkides ette ära saadab, sellele saadetakse raamat ilma saatekuludeta kätte.

Wene leitnandi draama.

Selgus alles nüüd, 25 aasta pärast.

Wäljamaa ajakirjandus teab rääkida Wene leitnandi kurbloost, mis 1908. aastal leidis aset Pariisis ning alles nüüd selgunud.

Kaardiwäe leitnant, nime pole nimetatatud, — saanud Petrogradis ülesande toimetada Pariisi tähtsad salajased dokumendid. Kui leitnant saabus Pariisi ja peatus wõõrastemajas, siis leidis ta oma ehmatuseks, et kohwrist on dokumendid kadunud. Järgmisel päewal leiti leitnant oma toast läbilastud peaga. Ta oli järele jätnud kirja, milles teatas, et ta lõpetab elu, kuna ta pole suutnud täita wastutusrikast ülesannet. Kiri ja kohwer anti Wene saatkonnale Pariisis, kust nad Petrogradi saadeti. Seal kohwer satunud kuhugi lattu.

Lao rewideerimisel leiti nüüd kohwer. Lähemal uurimisel selgus, et kohwril on hästi maskeeritud salaruum. Ja selles leiti dokumendid, mis õnnetu leitnandi arwates olid temalt warastatud.

Appi — tiigrid!

Kesk-Indias ei anna tiigrid rahu maaelanikele. Alataja nad tungiwad kollal, kariloomadele ja inimestele, kuid talunikud ei saa end kuidagi aidata, kuna neile on keelatud tiigreid tappa.

Ühel karjamaal Panch-Deoli mäe jalal oli alles hiljuti ränk heitlus ühe suure tiigri ja weisekarja wahel. Lehmad sõid heinamaal, kui äkki wõsast kargas wälja suur tiiger ja lõi maha ühe lehma. Selle asemel aga et põgeneda, pöörasid kõik lehmad sarwed tiigri poole ja alustasid talle pealetungi. Nüüd jättis tiiger mahalöödud lehma sinnapaika ja jooksis wõssa.

Ühel töölisel wiis tiiger ära warsa mehe silme alt. Tööline ratsutas hobusel naaberkülla. Hobuse kõrwal traawis rõõmsalt tema wars. Äkki hüppas metsast wälja tiiger, haaras warsa hammaste wahele ja kadus saagiga jälle metsa.

KAS mustlane warastab lapsi?

Kust on tulnud mustlased Euroopasse? Kui igaüks wõis mustlast puua.— Kindlakstehtud lastewarguse juhtumid.

Eesti mustlane on taltsas inimene.

Et mustlased warastawad lapsi, seda räägib rahwasuu igalpool. Kuiwõrt põhjendatud on need jutud? Mikspärast ei sallita mustlasi? Kust on tekkinud Euroopa see kodumaata, ümberhulkuw rahwas?

Mustlane ise nimetab ennast *„roma'ks"* (inimeseks) ja *„sinte'ks"* (seltsiliseks). Nende päritolu oli kaunis tume, kuni õpetlased mõnikümmend aastat tagasi mustlaste keeles awastasid sõnajuured, mis on ühised hindu keelega.

Arwatakse, et mustlased on 10. wõi 11. sajandil wälja rändanud Põhja-Indiast.

Mis neid sundis wäljarändamisele, on tänini mõistatuseks õpetlastele. Rännates üle Persia, Süüria ja Wäike-Aasia, jõudsid mustlased Euroopa. Esimesed mustlaste jõugud tulid Ungaris ja Saksamaal nähtawale 15. sajandi algusel. Sama sajandi lõpul oli mustlasi näha juba igalpool Euroopas.

Mustlaste eneste hulgas pole säilinud mingisuguseid muinsusemälestusi, mis aitaksid walgustada nende päritolu. Küll aga peawad nad wisalt kinni oma keelest ning rahwuslikest kommetest.

Mustlased ei teinud suurt wahet oma ja wõõra wara wahel. Nad muutusid nuhtluseks seal, kus nad oma rännakutel peatusid.

Mitmel pool kuulutati mustlased linnupriiks,

s. o. asetati nad wäljaspoole seaduse kaitset. Iga kodanik wõis mustlasega teha mis tahtis. Alles 1725. aastal anti Preisimaal wälja seadus, mis õigustas kodanikke üles puua igat mustlast, soole waatamata, kui ta on wähemalt 18 aastat wana.

Sellisele tagakiusamisele waatamata on mustlased säilitanud tänini oma rahwusliku algupära ühes sügawalt hingesse juurdunud põlgtusega riikliku korra wastu.

Euroopas on umbes poolteist miljonit mustlast.

Balkani maades on neist 300.000 ümber, Saksamaal umbes 12.000.

Jutud, et mustlased warastawad lapsi, pole wõetud tuulest. Rääkimata wanemast ajast, tuleb weel nüüdki ette lastewargusi mustlaste poolt. Hiljuti teatasime juhtumist Ungaris, kus ühelt mõisawalitsejalt warastati tütreke, kes leiti pärast mustlastelaagris. Mustlased olid wälja torkanud õnnetul lapsel ühe silma ja murdnud jalaluu, et laps kerjates ärataks rohkem kaastunnet!

Ühel mustlaste protsessil 1929. aastal Kaschau's, Tshehhoslowakias,

tundis üks Warssawi suurkaupmees mustlaste juhi Filke armukeses ära oma tütre, kes oli röövitud wäikese lapsena.

1916. aastal läks Stuttgardis kaduma tänawraudtee ametniku Georg Laun'i wäike poeg, kes mõned aastad hiljem leiti Böömimaal mustlaste laagris. Alles 1929. a. õnnestus kindlaks teha mustlastelt ärawõetud lapse päritolu ja teda wanematele tagasi anda. Lapselt ja wanematelt wõetud wereproowide analüüs kõrwaldas wiimase kahtluse lapse päritolus.

Eesti iseseiswuse ajal pole olnud lasteröövimise juhtumeid mustlaste poolt. Wanemad inimesed aga teawad rääkida, et siin ja seal, kus peatunud mustlased, on läinud kaduma lapsed. Kuigi mustlased annawad palju tööd meie politseile oma warguste ja teiste seadusest üleastumistega, pole politsei sattunud andmetele, mis laseksid oletada, et mustlased pole loobunud laste warastamisest.

Põhjused selleks on meil mitmekesised. Halwad kogemused mustlastega sunniwad meie politseid hoolikalt silmas pidama rändawaid mustlasi. Kuigi nad näppawad, mis liig lahtiselt lebab ja tüssawad rahwast kus saawad,

ei julge nad nähtawasti mõeldagi lastewargusele.

Mustlasi on meil liig hõredalt selleks, et sarnane peresuurenemine wõiks warju jääda politsei silmade eest.

Kuigi Eestis elutsewaid mustlasi pole jätnud rändamise kirg, on suuremal osal meie mustlastest siiski enam-wähem kindel elukoht. Laiuse kihelkonnas Tartumaal on mustlastel isegi mõned talukohad. Haapsalus ja mujalgi on mustlasi-majaomanikke.

Maanteedel wõime näha wahete-wahel laadalt laadale rändawate mustlaste woore, kuid suurematesse jõukudesse nad ei kogu endid. Ungari rohulagendikkudes „puztades" ja Wene steppides wõis weel hiljuti kohata suuremaid mustlaste laagreid. Eestis aga puuduwad awarused mustlaste rändeluks. Ainult suwel wõib juhuslikult leida kuskil metsaserwal wäikese telgilaagri, milles kümmekond mustlast. Ja kui sellele satub maaomanik, siis kihutab see pikema jututa mustlased minema. Kui mitte muidu, siis politsei kaasabil. Mustlaste naabrus pole kuigi kasulik. Seda räägiwad kibedad kogemused. Eesti mustlased peatuwad enamasti sissesõiduhoowides.

Mustlased ise eitawad lastewargust.

— Mis me teeme wõõraste lastega, kui meil omal küllaltki lapsi?

— seletawad nad.

Kuid tõde jääb tõeks, kuigi mustlaste lasterohkus on samuti tõsiasi. Mis ajab mustlasi lastewargusele? Kas siin pole tegemist instinktiiwse tungiga wärskendada werd? **Mustlanna on üldiselt armastaja** ema ja halb ümberkäimine lapsega on mustlaste perekonnaelus erand. On teada juhtumid, kus waesusest kurnatud wanemad on tühise raha eest müünud oma lapsi mustlastele ja wiimased on ostetud laste eest hellalt hoolitsenud. Seda mõistagi wõimaluste piirides, mis tingitud mustlaste üldisest kehwusest. Ka mustlastelt ärawõetud warastatud lapsed pole enamasti kaebanud, et neid just eriti halwasti oleks koheldud mustlaste juures.

Maailma kiireim jooksja.

Poola-ameerika olümpiawõitja Stella Walsh püstitas Warssawis uue maailmarekordi 60 m. jooksus, kattes selle maa 7,3 sekundiga. Senine maailmarekord oli 7,6 sekundit.

Armastuse idüll politseis

Politseikapteni seiklused Sumatra saarel. Metsik kääbusrahwas saare tihnikutes.

Gert Hartenau-Thiel oli mitmed aastad Hollandi politseikapteniks Sumatra saarel. Tema juures elas noor malailanna, kaunitar Sarinen. Bila walitseja tundis 14-aastase kaunitari wastu nii suurt huwi, et Hartenau oma hoolealuse andis radschale. See tegi ta oma ranaks, see on peanaiseks.

Wana radscha ei suutnud köita kaunitari südant, Sarinen armastas radscha wenda würst Hirzo't. Kuid armukade radscha kohtles oma noort naist kui wangi.

Radscha sõidab Deli'sse külaliseks. Seda aega kasutab Hirzo, et rööwida ranat. See ettewõte õnnestub. Würst Hirzo toob rööwitu politseijaama. Politseikapten on täbaras seisukorras, kardab endale tõmmata radscha wiha. Ta ei taha ka jätta oma endist hoolealust saatuse hooleks. Nii siis kujuneski politseijaam idülliliseks warjupaigaks kahele armastajale.

See idüll ei wõinud kesta kuigi kaua. Radscha oli asunud tagasireisile Indiast. Hartenau nõuandel asus Sarinen tagasireisile. Teel aga rööwis ta Sumatra tihnikutes elutsew kääbusrahwas.

Politseikapten politseijõugu eesotsas tõttas päästma wangilangenud ranat. Ta leidiski selle ning päästis weel wiimasel hetkel. Kääbused tahtsid kaunitari ohwriks tuua piksejumalale.

Hartenau kirjeldab ka kääbuseid, kes tema arwates kujundawad wahelüli ahwide ja inimese wahel. — Wäike mehike kükitas minu ees wärisedes, täiesti alasti, nagu teda oli loonud loodus. Ta wõis olla natuke üle meetri kõrge. Kui ta aga selga küürutas ja toetus wäga pikkadele kätele, siis nägi ta armetult wäike wälja. Siiski oli ta üks wanematest meestest, nagu näha oli sorakil habemest lõual ja pealmisel huulel. Lõualuud suurte kollaste hammastega tungisid esile. Madal laup, mustad, kurjalt helkiwad silmad suurte silmakulmude all andsid kääbusele kaunis metsiku wäljanägemise. Arenenud jalawarwad lasid oletada, et kääbused kasutawad neid puudel ronides...

Seiklus lõppes õnnelikult. Radscha andestas oma ranale ta üleaisalöömise. Küsimuseks jääb waid, kui palju on meie politseikapteni kirjelduses tõtt, kui palju luulet.

Lendas 450 klm. tunnis.

Ameerika lendur Roscoe Turner lendas San-Franziskost New Yorki uue rekordajaga, nimelt 10 tunni 5 minutiga. Sellega oli sõidukiirus 450 klm. tunnis.

Maawärisemised Euroopas.

Itaalias maawärisemine nõudis inimohwreid.

Ööl wastu 25. septembrit oli Baadenis, peamiselt Müllheimis ja selle ümbruskonnas, tunda maa-aluseid lainetaolisi tõukeid. See maawärisemine registreeriti ka Karlsruhe tehnikumi geodeesilise instituudi aparaatide poolt. Kahju ta ei teinud.

Märksa tugewamalt andis ennast tunda see maawärisemine Shweitsis. Wallis'is, Bern'is ja Tessin'is olid tunda kolm kaunis tugewat tõuget, mis lõhestasid ja purustasid mitmed majad.

Päew hiljem, nimelt 26. sept. kella poole wiie ajal kordusid maaalused tõuked Abbruzi mägestikus. Tõuked olid tunda ka Roomas. Sulmona ja Chieti linnades warisesid kokku mitmed elamud, mattes rusude alla elanikke. Surma on saanud 10 inimest, haawatuid on üle saja. Sulmonast lõuna poole wiiw raudtee on rikutud ja liiklemine seisab. Maawärisemine on üldiselt teinud palju kahju. Selle suurus pole weel kindlaks tehtud.

Noorte teoloogide seas.

PASTOR KOOLIPINGIS

Viimasel ajal Tartu ülikoolis on üliõpilaste kasvatusprobleemid esile kerkinud, mis teataval määral tohiks uudiseks olla. Ei ole ju meie ülikooli otseseks ülesandeks kasvatuslikkude ülesannete täitmine, nagu seda teostavad, näiteks, Inglise ja Ameerika kolledshid.

On aga meilgi üks osa üliõpilasi, kes kogu aja teataval määral kasvatusliku valve all. Need on studioosused, kelle sihiks — saada pastoriks. Pole neile kaugeltki kõik lubatud, mis teistele „lihtsurelikkudele" tudengitele. Eriti viimasel ajal on usuteaduse üliõpilastele tugevat „stroomi" hakatud tegema. Loengutel ja praktikumidel käimise kõrval nõutakse tulevaselt pastorilt ka laitmatut joont isiklikus elus.

Õpperahast vabastamisel hiljuti ühe studioosuse palvele vastu ei tuldud, kuna teine tudeng kaebas, et sõbra aken olnud katki ja aknalaual ilutsenud mõned pudelid. Arvati, et kui juba tudeng jõuab selliseid pudeleid aknale muretseda, küllap ta siis peab jõudma ka oma õpperaha tasuda.

Kes õpib Tartus usuteadust. Tudengid, kel on wäljawaateid. — Naised kirikuõpetaja kandidaadiks. — Rekordimehed.

Üliõpilasi, kes õpiwad usuteadust, wõiks üldse kahte liiki jagada: ühed, kes elawad tawalist tudengielu, teised, kes otsustanud juba warakult selja pöörata kõigile maailmalõbudele. Esimesed käiwad kohwikus, suitsetawad, teewad oma wäikesed õlled, kuuluwad korporatsiooni, kurameeriwad tütarlastega ja hoolitsewad oma sileda wälimuse eest. Teised aga puutuwad kaugelt silma erinewatena tawalisest tudengist. Käiwad suured raamatupakid kaenla all ja ei aja taga riietuses seda joont, mis enamuses tudengile nii omane. Neid on kerge ära tunda.

Teised tudengid ütlewad kohe: „Ahah, see on teoloog!"

Nende meeste teaduslikus pagasis ei pruugi aga kellelgi kahelda.

Suitsetamisega on üldse imelik asi. Mõned professorid ei wõi seda sugugi näha, teised ei näe selles aga midagi kurja. Nii näiteks wabameelne professor T. pakub poistele ise alati suitsu, kui need tema poole külla lähewad. Professor R. juures aga poisid keegi ei suitseta. Alles ukse taga, kui külaskäik lõppenud, pannakse paberossid tolmama.

Lihwitumad poisid on enamuses Tallinnast.

Siin kõige pealt paistab silma kena sihwakas poiss Julius Juhkental, kes kuulub „Fr. Estica" perre. Tragi ja aktiiwne mees, — oli tükk aega konwendi eestseisuses.

Noorem kaaswõitleja Bluum on „Vironia" mees. Seal konwendis on ainult kaks usuteaduse üliõpilast, nii öelda esimesed pääsukesed: Endel Rennit ja Bluum. Wiimane on muuseas ka sportlane.

Lööb kõwasti jalg- ja käsipalli.

Korp! „Harjula" mees Richard Koolmeister on tõsise iseloomuga noormees. Kuulub juba suguluse tõttu kirikusse, olles Kose õpetaja Jõgise naisewend.

Huwitawamaid tüüpe on tallinlastest kahtlemata Ottomar Pello, keda hüütakse „Tähtwere trubaduuriks". Nii noor kui ta ka ei ole, aga ülikooli lõpetamine on juba lähedal. Pello on esteet läbi ja läbi; rohkem kunstnik ja filosoof kui puritaanlik pastor. Wäliseltki erineb teistest, kandes „oktoobrit" ja suitsetades suurt piipu. Tema tähelepandawamaks omaduseks on aga ta

haruldane kõneand ja laulutalent.

Kaaswõitlejad iseloomustawad teda: omab Pestalozzi hajameelsust, Archimedese enesesüwenemist, kuid oraator on nagu tellimise peale! Muide, Pellost tuleb wististi tugew toetaja eesti protestantismile. Ta kuulub praegugi Püha-Waimu kogudusse. Tartus ta on üliõpilasselts „Concordia" liige.

Silma paistab Tallinna reaalkooli lõpetaja Georg Klaus, kellel nüüd ka ülikooli lõpetamine ukse ees. Juba praegu Klaus ewib pastorlikke allüüre. Oma sileda wälimusega ta kahtlemata on

mõne Tartu tütarlapse salajaseks armastuseks,

aga pingutawad lõputööd ja tulewase kutse wäärikus ei luba sellistele asjadele palju mõelda. Oma akadeemilist tööd ta teeb tasa ja targu, suure süwenemise ja enesekriitikaga, mille tõttu senised eksamid kõik kenasti hinnatud. Klausist loodetakse kindlasti wähemalt usuteaduse magistrit, keda meil seni sõrmedel wõib üles lugeda. Üliõpilasorganisatsioonidesse ta ei kuulu — on „metsik".

Tubli poiss on ka prantsuse lütseumi lõpetaja Stillwerk (üliõpilasselts „Concordia"), kes teaduskonnas ainsana waldab täielikult prantsuse keelt.

Iisraeli rahwa ajaloo eksami ta andiski ära prof. Bulmerincq'le prantsuse keeles.

Kes on seal weel tallinlastest?

Elawa loomuga tudeng Wiktor Rüütel, kes siirdus õigusteaduskonnast usuteaduskonda usulise weende tõttu, mida ta wast rohkem omab kui mõni endassesüwenenud askeet. Rüütli elawust ja elurõõmu mõistetakse paraku aga wahel walesti.

Tallinna meestest käesolewal semestril Tartus pole näha õpetaja Fr. Stokholmi poega Unot ega Kaarli noortekoondise esimeest stud. theol. U. Schiltingut, olgugi, et mõlemad oma õppimist pole katkestanud.

Tallinnas Schilting on wägagi populaarne mees, aga Tartus imestatakse, kuidas Schiltingit

lastakse Kaarli kirikus, Toomkirikus ja maakogudustes jutlustada talaaris,

kuigi ta weel siiamaani pole sooritanud isegi heebreakeele eksamit, mis kuulub 1. kursuse kawasse.

Palju armastab jutlustamas käia ka ksw! Pender, ent tema piirdub enamuses wennastekogudustega. Sch. sellewastu armastab liikuda ikka „kõrgemates sfäärides" ja sellega wäikeselt hoobelda. Kaaswõitlejad ongi kokku seadnud wäikese „monoloogi" Sch. oma sõnadest, mis kõlab umbes nii:

„Täna ma käisin praost Kappi juures lõunal. Op. Sommer oli kah seal. Wõtsime Kappiga wäikesed schlukid weini — Sommer ei wõtnud — ja ajasime niisama juttu. Mul oli juba wäike schwips peas, kui läksime piiskop' Kukk'e poole. Professor Rahamägi oli kah seal. Rääkisime temaga lahkusulistest ja noortetööst wäikesed jutud maha. Siis läksin külla oma kindralist ristiisa juure ja lõpuks käisime weel Lattiku pojaga kinos!"

Sellisele jutule kaaswõitlejad waatawad muiates: „Ah, mis see jutt kõik aitab! Eks ja ise tea, kuidas see oli!" . . .

Sch. tögatakse weidi ka sellepärast, et ta kramplikult tütarlastest eemale hoiab. Kurjad keeled teawad kõneleda, ta tarwitawat isegi mingeid pille wõi tablette, mis kiusatuste wastu olewat juba proowitud ja kindel abinõu . . .

Kõik pole sellised askeedid, waid romantikast saab isegi mõni usuteaduse üliõpilane lugu pidada. Seal on näiteks studioosus K. Mees abiellus mõne aja eest wastu oma wanemate tahtmist kellegi Tartu preilikesega, kes praegu käib alles õhtukeskkoolis. Kodus tehti mehikese elu nii raskeks, et asus naise wanemate poole elama. Wärske abielumehe wanemad käisid wahetewahel oma poega waatamas ja noomimas. Korra mindi sellejuures aga „tegelikuks" ja selle tulemusena

kohtasid wanemad pojaga kohtulaua ääres.

See oli alles hiljuti, möödunud suwel. Kohtunik hakkas K-t noomima, et ta teoloogina ikka peaks lugu pidama neljandast käsust: „Sina pead oma wanemaid austama" ja mitte nende tahtmise wastu talitama. Studioosus polnud aga ka suu peale kukkunud ja wastas:

„Aga mujal on jälle öeldud, et mees jätab naise pärast oma wanemad maha ja hoiab tema poole!"

See protsess tekitas üliõpilaste hulgas palju elewust. Nende sümpaatiad kalduwad enam K-le ja tema noorele abikaasale kui wanematele.

K. ise on aga nüüd teiseltpoolt „sissekukkunud". Ei saa nüüd enam waba tudengi moodi elada, magada palju tahab ja loengule minna millal tahab.

Nüüd poisu lüüakse juba wara maast lahti ja marss! — ülikooli loengule.

Naisewanematel on südame peal, et wäimees ruttu lõpetaks ja warsti õpetajahärraks saaks . . .!

Uusi õpetajaid saab warsti. Lõpetamisel on mitmed mehed. Üldse püüawad kõik üliõpilased end nüüd kokku wõtta ja wõimalikult ruttu eksameid sooritada.

On ju wanad head „prohwused" lahkumas

ja noored on asemele tulemas, kes märksa nõudlikumad.

Hiljemalt kolme aasta pärast lahkub Wana Testamendi ja semi keelte professor Bulmerincq, kelle alt suurem osa praegusi kirikuõpetajaid läbi käinud. Tema asemele tuleb mag. Hugo Masing, noor andekas usuteadlane, kes praegugi juba ülikooli juures õppeülesandeid täidab. Ka Uue Testamendi „spets" prof. Seesemann lahkub Bulmerincq'iga ühes. Tema järeletulijaks saab mag. Aaslawa, kes samuti juba praegu täidab õppeülesandeid.

Lähemal ajal lõpetab stuudiumi Adolf Horn, keda peetakse praegu andekaimaks õppijaks teaduskonnas. Tema tugew külg on keeled, mis just teistele üliõpilastele eriti peawalu teewad.

Keelte tõttu peetakse usuteaduskonda kõige raskemaks peale arstiteaduskonna.

Kel keelteeksamid sooritatud, sel pool ülikooli läbi, ütlewad tudengid ise.

Käesolewal sügisel lõpetawad ülikooli arwatawasti weel Paul Koppel ja

ülalnimetatud Georg Klaus. Sama mõtleb teha ka Jaan Warik, Jõhwi õpetaja, konsistooriumi assessori ja uue piiskopikandidaadi Jaak Wariku poeg. Wariku tütrel Gertrudil see aeg weel niipea kätte ei tule. Ka tema õpib usuteadust, on aga alles 19-aastane, seega tal on lõpetamiseni weel palju aega.

Usuteadust õppijaid naisi on ikka wõrdlemisi wähe. Senini on waid paar neist lõpetanud. Üks — Salme Klaos — isegi magistrikraadiga. Ka noore hingekarjase B. Aareandi abikaasa õppis usuteadust, jättis selle aga pooleli.

Eestis meelsasti naisi kantslisse ei taheta lasta. Seni neid on näha olnud ainult ülikooli kirikus peale õpingute lõpetamist proowijutlust pidamas.

Talaari nad ei kanna, waid lähewad kantslisse mustas kleidis.

Praktiliselt kasutawad senised lõpetajad oma teadmisi keskkoolides usuõpetajatena, mida hakkawad tulewikus wististi tegema ka praegused naisüliõpilased. Nende hulgas paistab eriti silma proua H. Kajak, kes juba filosoofiateaduskonna magistrikraadiga lõpetanud. Weel ülalnimetatud prl. G. Warik, siis preilid M. Teder, Kütt ja Kutsar. Naiskaaswõitlejaid usuteaduse üliõpilased kohtlewad kõigiti lugupidawalt.

Meestest on peatseid lõpetajaid weel E. Teppan, kes on wäga andekas, millegipärast aga kaaswõitlejate silmis mingit poolehoidu pole leidnud. Teppan teeb kõwasti silmi süstemaatilise usuteaduse õppetoolile, kus „istub" praegu prof. H. B. Rahamägi. Wiimasel on praegu kõige rohkem eeldusi piiskopiks saada, mille tõttu **kõrge „iste" wõib wabaks saada.**

Tõenäolisemaks prof. Rahamägi' järeltulijaks peetakse siiski mag. Tauli, kes alles hiljuti milgi salapärasel põhjusel Petseri kogudusest üle toodi ülikooli kiriku abiõpetajaks. Taul on mees omal kohal, kellel puudub waid weel doktoridiploom taskus.

Üks huwitawamaid tegelasi Tartus on üliõpilane Dunapuu. See on mees, kes wõtab oma stuudiumi wäga tõsiselt ja suure andumusega. Fanaatilise tõeotsijana Dunapuu läks

isegi n. n. Smirnowi usku, ja käis Tartus ligi kaks aastat pika pügamata habemega.

Nüüd on ta aga habeme maha ajanud, olles arwatawasti läbi elanud jälle uue murrangu.

Dunapuule sarnleb teatawal määral ka Heino Mälk, küll mitte habeme, waid oma suure wagadusega, erakuliste eluwiisidega ja tagasihoidlikkusega, mis ulatub äärmuseni.

Need on mehed, kes tööd teewad suure süwenemisega. Suur osa üliõpilasi igatahes nii ei õpi. Püütakse ruttu eksameid sooritada, õppides waid hädawajalikku. Wähe on ju neid, kes aineliselt nii kindlustatud, et wõiksid ülikoolis käia aasta wõi paar rohkem, kui asi seda nõuab. Ongi saanud lööksõnaks:

ülikoolis rapsi eksameid, kui aga lõpetad, siis hakka alles tudeerima!

Tuntud mehed, kes rekordilise kiirusega eksameid sooritawad, on kaaswõitlejad Reinart ja Pähn.

Wanemad usuteadlased igatahes on kõik palju aega kulutanud õppimiseks. Nii ka praegune rektor Kõpp, kelle stuudium wältas täpsalt 10 aastat. Rekord igatahes on praegu Aadu Treufeldti, endise üliõpilaskonna esimehe käes, kes

õppis usuteadust 21 semestrit ja siis kah . . . ei lõpetanud!

Esimesest kursusest ta kaugemale ei jõudnud.

On aga usuteaduskonnas küllalt mehi, kes weel kõrges wanuses ülikooli lõpetawad. Möödunud aastal mäletatawasti lõpetas tudeerimise 70-aastane Gustaw Kima, keda teised kaaswõitlejad naljatades „piiskopiks" hüüdsid. Praegu nad tahawad wägisi seda tiitlit külge pookida

ligi wiiekümne-aastasele üliõpilasele Ilwesele,

kes õppimise kõrwal teotseb Tartus kooliõpetajana.

Erilise rühma moodustawad usuteaduse üliõpilaste seas sakslased, kes hoiawad wäga ühte. Nende seas silmatorkawam mees on Kiris, Tartu õllewabriku „A le Coq'i" direktori poeg. Kiris on hea organist ja mängib sageli pühapäewiti saksa kirikus orelit. Saksa tudengite kooskäimise kohaks on maja Wallikraawi tänawal, kuhu taheti asutada eraakadeemia.

Staadionivõistlused.

Tagajärgede päevad

Torino wõitjate austamine. — Üks eesti ja rida isiklikke rekorde. — Wiiding wõitis Kotka, Kotkas wõitis Kuuse. — Õnnestunud wõistlused staadionil.

Staadioniwõistluste teisel päewal wõistluste eel toimus Torino-sangarite austamine. Neli „musketäri" N. Küttis, A. Kuuse, G. Sule ja A. Wiiding riwistusid wäljale orkestrihelide saatel. Siis ilmusid wäljale prof. A. Piip, A. Anderkopp, L. Tõnson ja H. Tann. Prof. Piip pidas süttitawa kõne, märkides seda haruldast wõitu, mis Eestit neli korda saatis Torinos. Ta kinnitas: olete wõidelnud hästi. Hästi wõidelda, see on olümpia mõte — „to fight well." Sportlane on oma rahwa kõigi omaduste peegel. Harjutuste püsiwus, karske elu, intelligents awaldub iga sportlase esinemises ja selle kaudu annab tunnustuse kogu rahwa kohta. Prof. Piip terwitas wõitjaid ja siis lauldi ühiselt hümni. Selle järele kinnitati wõitjate rinda Ekraweliidu märgid.

Tallinna staadioniwõistluste esimesel päewal olid oodatumad alad kettaheide ja 1500 m. jooks. Kettaheites Soome eestlane Kalewi Kotkas ei tulnud toime A. Wiidingu wõitmisega, kuigi mõlemad konkureerisid wõrdwõimelistena. Eelwõistluses oli ees Kotkas, kuid eelwiimase heitega Wiiding läks 30 sm. wõrra Kotkast mööda. Eel alal tegi oma isikliku rekordi Koit Annama. **Kettaheite tulemused:** 1) A. Wiiding (TPS) 46.42, 2) K. Kotkas (Hels. KW) 46.12, 3) A. Annamaa (TPS) 41.01.

1500 m. jooksus oodati pinewat konkurentsi soomlaste P. Micelssoni, T. Loukola ja lätlase Buceneeksi wahel. Buceneeks aga kohkus, kui kuulis, et ka soomlased on Tallinnas, sest ta lootis kerge waewaga kaks rändauhinda jäädawalt wiia Läti. Kuna Micelsson temast tunduwalt parem, ta otsustas hoida end 5000 jooksus ja ei startinud 1500 m. jooksus. Seetõttu ka tema 5000 m. konkurent Loukola tegi 1500 m. jooksust ainult 800 m. Fatal näitas tublit jooksu, kuid ei osanud kõiki oma wõimeid wälja panna. **Tulemused:** 1) P. Micelsson (HJFK) 4.06, 2) K. Fatal (Narwa Wõitleja) 4.13, 3) K. Laas (Tartu Kalew) 4.19.

Kaugushüppes N. Küttis tõendas enda suurwormi ja stabiilsust, kui saawutas 7.23. E. Tamm jäi seekord alla 7-me ja tema lähedale tuli O. Kurwits isikliku rekordiga. Tulemused: 1) N. Küttis (Wõitleja) 723, 2) E. Tamm (Tall. Kalew) 687, 3) O. Kurwits (Läänela) 678.

400 m. jooksu wõitis wõimsalt meie parim lühimaamees W. Rattus, kel rekordist jäi puudu waid 0,3 sek. Wiljandlane Pau oli kindlalt teine. Tulemused: 1) W. Rattus (Tartu Kalew) 51,3, 2) A. Pau (SNS) 52,8, 3) H. Kadak (ÜENÜTO) 54,1.

Teiwashüppes ilusaid hüppeid sooritas Arman, kes 350 ületas paarkümmend sm. kõrgemalt, kuid 360 enam üle ei saanud. Tulemused: 1) E. Arman (ASK) 350, 2) Kiipsaar (Tartu ÜENÜ) 320, 3) Piilbush (Läänela) 310.

Wasaraheites K. Annamaa, selle alal Eesti ainuke ,parandas oma rekordi täpselt 4 m. wõrra, saawutades nüüd 43.48.

Pühapäewal esimese alana **100 m.** jooks õnnestus peale kolmekordset „wargust." Wõitis W. Rattus — 11,4, 2) H. Kadak 11,6, 3) H. Takk (Sport) 11,9, 4) R. Wendrich (ESS) 12,0.

800 m. jooksus soomlane P. Micelsson oli wõimas wõitja, kuigi Fatal püüdis talle pakkuda konkurentsi. F. ei suutnud pidada tempot ja jäi lõpuks maha. 1) P. Micelsson 1.56,8, 2) K. Fatal 2.01,6, 3) K. Laas 2.02,6.

Kuulitõukes esines neli Walga päritoluga meest: Wiiding, Annamaa, Määrits ja Schmidt. 1) A. Wiiding 15.16, 2) K. Annamaa 13.50, 3) P. Määrits 13.36.

Kõrgushüppes esines kolm wõistlejat — Kotkas, Kuuse ja Schmidt. Alates 170-st kõik kolm ületasid lati aina esimesel katsel, kuni 180. 185 wanameister Schmidt enam üle ei saanud, kuid Kuuse ja Kotkas läksid jälle esimesel katsel. 190 ületamine esimesel korral Kuusel ebaõnnestus, Kotkas aga ületas wõimsalt. Sellest peale publik eriti hinge kinni pidades jälgis kõrgushüppe suurkonkurentsi. Kui Kuusel latt napilt tuli alla, kõlas tugew ohe publikust. Kui aga Kuuse teistkordsel katsel teist korda Tallinna staadionil puhtalt ületas 190, oli rõõmu palju. Latt seati 194 sm. kõrgusele. See näis mõlemale olewat napilt liig. Kuusel ebaõnnestusid kolm katset. Kuid siis Kotkas kolmandal üritusel wõimsa hüppega läks üle ja tegi oma isikliku rekordi. Wägew aplaus. 1) K. Kotkas 194, 2) A. Kuuse 190, 3) G. Schmidt (ESS) 180.

200 m. jooksu wõitis Rattus tubli ajaga — 23,2, 2) H. Kadak 24,0, 3) A. Pau 24,4, 4) R. Wendrich 24,4.

5000 m. jooksus oodati seni Tallinnas nähtamatut konkurentsi. Kaks kõwa kiwi — lätlane Buceneeks ja soomlane Loukola olid mõlemad teadlikud oma wastase wõimetes ja alustasid seepärast ettewaatlikult. Tempo oli päris eestipärane. Kogu aeg wedas Buceneeks, kelle kannul Loukola. Waid korra üritas Loukola möödaminekut, kuid siis B. lisas tempot. Lõpp oli B. tugewam ja ta wõitis. 1) W. Buceneeks (Läti ASK) 15.44,8, 2) T. Loukola (Hels. PW) 15.47,4, 3) A. Järwe (ÜENÜ Aluwere-Arkna osak.) 16.18, 4) A. Jasikow (Wisadus) 17,47. Tähelepanu äratas noor Aluwere poiss Järwe, kes kogu aeg püsis wõõraste kannul ja alles lõpus jäi weidi maha. Järwe on muuseas kodukandis 1500 m. jooksnud 4.12.

Kolmikhüppes N. Küttis tegi wähe rekordist puudujääwa tagajärje. Hüppel ta wäänas jala ja katkestas wõistluse, muidu wast oleks tulnud uus rekord. 1) N. Küttis 14.28, 2) A. Kuuse (ÜENÜTO) 12.76, 3) O. Koppel 12.05.

Oda wõistluses G. Sule põrutas esimese heitega parima. Teised heited olid tal kõik 64—65 piires. Üllatusena saawutas ka E. Tamm 60 piiri. Ta on nüüd Eesti kuues mees, kes saanud üle 60. 1) G. Sule (ASK) 66.68, 2) E. Tamm 60.47, 3) K. Mägi (Tartu ÜENÜ) 57.14, 4) E. Arman 54.97.

Korvpall lahus võrkpallist.

Käsipalliliidu asemikekogu koosoleku otsuseid.

Eesti käsipalliliidu asemikekogu pidas oma korralist aastakoosolekut pühapäewal spordbüroo ruumes. Koos olid 11 seltsi esindajad.

Koosoleku tähtsama osana wõiks nimetada talwise korw- ja wõrkpalli hooaja lahutamine. Ettepanek hooaegade lahutamiseks tehti käsipalliliidu juhatuse poolt ja see tekitas pikemaid waielusi poolt ja wastu. Leiti lõpuks siiski, et esiwõistlustel on ikkagi soowitawam wõrk- ja korwpalli lahutus. Juhatuse ettepanek sai poolt 8, wastu 3 häält. Korwpalli esiwõistlused toimuwad enne jõuluid, wõrkpalli omad peale jõuluid.

Pikemalt keereldi weel suwiste wõrkpalli propagandawõistluste juures. Mõned asemikud soowisid korraldada aastas kahed wõrkpalli esiwõistlused ja suwised samakujulised ja ulatuslikud kui talwelgi. Lõpuks jäädi ikkagi selle juure, et esiwõistlused saawad olla ikkagi ainult kord aastas, kusjuures suwiseid propagandawõistlusi laiendatakse ringkonna piiridest edasi üleriiklikkudeks jne. aegamööda wõrkpalli arenemisele paralleelselt prowintsis.

Kinnitati ühel häälel uued wõrk- ja korwpallimängu määrused.

Ametiwanuse tõttu käsipalliliidu juhatusest wäljalangenud juhatuseliige J. Luks waliti tagasi. Nii jääb tänawu käsipalliliidu juhatus täpselt samaks kui möödunudki aastal — E. Klumberg, R. Mast, W. Klöscheiko, J. Luks ja Th. Mast.

Koosolek kinnitas eelmise aasta tegewuse- ja kassaaruande ühel häälel, wõttis wastu eelarwe ja eelolewa hooaja tegewuskawa.

Rewisjonikomisjoni waliti eelmise aasta koosseis terwes koosseisus tagasi — Trubok, Müür ja Kiwisild.

Asemikeks keskliitu waliti R. Mast, E. Klumberg, Luks, Trubok ja Pihlakas. Kandidaatideks Piperal, W. Waho ja Reinart. Liidu usaldusarstiks waliti dr. Römmer tagasi.

Käsipallikohtunike kolleegiumi poolt pandi asemikekogule ette kinnitada esimesteks Eesti pesapalli kohtunikeks R. Mast, E. Lepp ja E. Klumberg. Koosolek kinnitas ettepaneku ühel häälel.

Koosolek kinnitas liidu juhatuse ettepaneku annetada wiiele Soome pesapalli tegelasele, kes Eesti ja Soome pesapalli suhete arendamisele kaasa aidanud, Eesti käsipalliliidu märgid. Teiste seas on märgi saajateks Soome pesapalliliidu esimees, maawõistluse kohtunik j. t. Käsipalliliidu juhatusele anti koosoleku poolt wolitus teha 300-kroonilise laen käsipallimängu määruste trüki- ja muude kulude katteks ja peale selle weel 200 krooni suuruses wajaduse korral muudeks juhtumiteks.

Liiduklass.

	M.	Wt.	Wk.	Kt.	Ww.	P.
1. Estonia	9	7	1	1	35:6	15
2. T.J.K.	10	7	—	3	28:15	14
3. Sport	8	6	—	2	20:7	12
4. Kalew	9	4	—	5	15:27	8
5. Puhkekodu	10	2	1	7	12:27	5
6. Narwa THK	10	1	—	9	10:37	2

Isohollo

wõitis Helsingi maratoni. Nurmi kaotas.

Helsingi, 2. okt. Traditsiooniline Helsingi maraton — 25 klm. jooks teostus pühapäewal Kaiwopuistos. See oli suurjooks, mille wastu tundis huwi terwe Soome. Peamiste konkurentidena **wõistlesid Nurmi, Isohollo ja Wirtanen.** Wõistlejaid üldse oli üle 40. Tallinna kaudu sõitis Helsingisse ka lätl. Motmillers, et seda maratoni kaasa teha. Helsingisse saabus aga ootamatult läti liidu telegramm, millega Motmillersil teadmata põhjusil keelati startimine Helsingis.

Alul juhtis Isohollo, 5-nda ringi järel läks wedama Wirtanen, kelle kannul Nurmi ja siis Isohollo. 5000 m. aeg Wirtasel oli 16.29,5. Selle järele asus Nurmi juhtima. 10.000 aeg Nurmil oli 33.285. Seniajani püsisid kuulsuste lähedal teised, kuid siis kolmik — Nurmi, Isohollo ja Wirtanen eraldusid.

Kuigi konkurents oli kõwa, oli ilm selleks liig halb, et oleks wõinud tulla uus maailmarekord. 14 klm. järele Isohollo spurtis ja rebis wahemaa enda ja Nurmi wahel kuni 100 m. 15.000 aeg Isohollol oli 49.44, Nurmil ja Wirtasel 49.59. Kui oli joostud juba 18 klm., oli wahemaa Isohollo ja Nurmi wahel kuni 200 m. Siis Nurmi asus püüdma ja Wirtanen jäi tast maha. 20.000 m. aeg: Isohollo 1.06,14, Nurmi 1.06,38, Wirtanen 1.06,56. Oli joosta weel kolm kilomeetrit, kui pealtwaatajaskond hakkas Nurmit ergutama: „ära katkesta, jatka, jatka." Kuid Nurmi äkki pöördus rajalt. Ta jalad olid kangestunud asfaltteel joostes. Peale selle oli ta eelmisel päewal muretsenud omale uued kingad, mis aga hõõrusid jalgu. Isohollo jäi üksinda tunduwalt ette. Wiimase ringi ta tegi pingutamatult, kuna tema jalad olid rakus. Siis Wirtanen tegi tubli lõpuspurdi ja jõudis Isohollole lähedale, wahemaaga 100 m. Ootamatult tagumiste seast oli esimeste hulka jõudnud ka Lahte maratoni wõitja Ekholm.

25 klm. maratoni tulemused: 1) W. Isohollo 1.23,56, 2) L. Wirtanen 1.24.16,2, 3) O. Ekholm 1.25,27, 4) A. Toiwonen 1.25,33, 5) N. Tarkiainen 1.25,58, 6) E. Suoknuuti 1.27,15.

Wanade sarjas (kuni 35 a.) wõitis wanameister M. Marttelin — 1.27,20, 2) W. Sipilä 1. 28,15. Üle 45 aastaste sarjas wõitis Koskenniemis, kes kõik Helsingi maratonid on teinud kaasa, alates 1921. a. — 1. 30,52. Noorte sarja wõitis W. Tainisto — 1.31,37,

Kaks Itaalia, üks Austria rekord.

Itaalia ja Austria waheline kergejõustiku maawõistlus toimus pühapäewal Wiinis. Maawõistluse wõitis Itaalia punktidega 73:58. Püstitati kaks uut Itaalia ja üks uus Austria rekord. Wõistluse paremad tulemused olid: **100 m** 1. Toetti (I) 11,0, 2. Ferrario (I) 11,1, 3. Rinner (A) 11,2. — **400 m** J. Rinner (A) 48,6, 2. Turba (I) 49,0. — **800 m** 1. Puchberger (A) 1.57,3, 2. Furia (I) 1.57,8 — **5000 m** 1. Leben (A) 15.36,2, 2. Mastrojeni (I) 15.39,6 — **110 tõkkej.** 1. Valle (I) 15,2, 2. Langmeier (A) 15,4. — **400 m. tõkkej.** 1. Facelli (I) 55,3, 2. Leitner (A) 55,7. — **kõrgus** 1. Dotti (I) 1.85, 2. Schwertberger (A) 1.80. — **kaugus** 1. Tabai (I) 6.85, 2. Sauer (A) 6.70, — **teiwas** 1. Protsch (A) 3.72 (uus Austria rekord), 2. Innocenti (I) 3.70. — **kuul** 1. Rolla (I) 14.03. — **ketas** 1. Mignani (I) 45.00 (uus Itaalia rekord, 2 Votapek (A) 44.30, — **oda** 1. Agosti 60.48, 2. Spazzali, (I), — olümpia teatejooks 1. Itaalia koosseisus Beccali, Gonelli, Ferrario ja Facelli 3.24,5 (uus Itaalia rekord). Austria meeskond saawutas ajaks 3.33,6.

O.-ü. „Waba Maa" kirjastus ja trükk.
Wastutaw toimetaja H. Wellner.

Siin saab tehtud, kuidas Teie soovite!

Jälgige meie akent!

Ainult mõõdu järgi naiste- ja meesteüliriideid valmistab

Fa Schwarz

Kullasepa 9. Tel. 443-03.
Esimesed vabriku hooaja-uudised kohal.
Nahatöö. Moderniseerimine.
Järelmaks võimalik.

Malemängud
mitmes suuruses

K-Ü. RAHVAÜLIKOOLI
kauplused Tallinnas.
Harju tn. 48 ja Jaani tn. 6

Värske „Perekonnaleht",
mis ilmus äsja, üllatab teid jälle oma rikkaliku ja huvitava sisuga. Selles numbris üheks lõbusamaks vahepalaks on Ross O'Neilli

Peale selle teisi lühijutte, ajaviiteks ristsõnade mõistatus, bridshikursus jne.

Viimane aeg on Perekonnalehte tellida 1. oktoobrist!
Tellimishinnad: 3 kuuks 1 kr. 30 snt., poolaastaks 2 kr. 50 s. Üksiknumber 10 snt.

Praegu viimane aeg „Waba Maa'd" tellida 1. oktoobrist.

★

Kuuekuu ja pikema aja tellijalle maksuta „Perekonnaleht".

Käsikohvreid

igas suuruses ja mitmet värvi odavate hindadega alati saada

K-Ü. RAHVAÜLIKOOL'I kauplustest
Harju tn. 48, omas majas
Jaani tn. 6, pangamajas

Mittesuitsetajaks 3 päevaga
saab igaüks ameerika meetodi järele. Prospektid 20 s. kirjamarkide eest. Aadr.: Laboratorija „Banga", Liepaja, Latvija, Box 260.

A.E.G.

A.E.G.
EESTI - ELEKTRISELTS P.V.
TELEF. 428-15. **RAEKOJAPL. 4.** TELEF. 428-15.

Nimekaarte ★ Pulmakutseid ★ Matuselehti
valmistab kiirelt ja maitserikkalt
O-Ü. „Vaba Maa" trükikoda, Tallinnas,
Pikk tän. 54/58, tel. 449-87.